

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1886. Första Kammaren. N:o 39.

Lördagen den 8 Maj, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 1 i denna månad.

Anmälades och bordlades Lag-Utskottets Utlåtande N:o 58, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut angående det i Utskottets utlåtande N:o 55 framlagda förslag till lag angående eftersökande och bearbetande af stenkolstynder.

Anställdes jemlikt 65 § Riksdagsordningen omröstning öfver följande, af Stats-Utskottet i dess memorial N:o 61 föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen, med anledning af Herrar Törnebladhs och Lyths motioner, medgifver, att de enskilda jernvägsaktiebolag, hvilka erhållit lån ur de af 1871 och 1876 årens Riksdagar beviljade anslag till låneunderstöd för enskilda jernvägar, må, om de sådant önska och före utgången af innevarande år derom hos Fullmäktige i Riksgäldskontoret göra anmälan, återbetala sin skuld till Riksgäldskontoret på sådant sätt, att annuiteten, utan rubbning af öfriga för lånet gällande bestämmelser, för tiden från och med nästkommande år beräknas till fem procent å ursprungliga försträckningsbeloppet, af hvilken annuitet först godtgöres ränta efter fyra och en half för hundra å oguldet kapitalbelopp, och återstoden utgör afbetalning derå; dock under vilkor att de jernvägsaktiebolag, hvilka häraf sig begagna, skola vara underkastade de jemkningar i erhållna koncessionsvilkor eller andra af Kongl. Maj:t för dem gifna bestämmelser, hvilka Kongl. Maj:t, ur statens och det allmännas synpunkt samt för åstadkommande af närmare öfverensstämmelse med de under

senare tid gifna koncessioner, må finna skäl att föreskrifva och före den 1 nästkommande December delgifva bolagens styrelser; samt

att Riksdagen hos Kongl. Maj:t anmäler ofvanberörda beslut, med anhållan tillika, att Kongl. Maj:t täcktes i de fall, då med anledning af detsamma jemkning i ofvan antydt hänseende af Kongl. Maj:t beslutas, och för den händelse att något bolag skulle hafva vägrat underkasta sig dylik jemkning och i följd deraf ej ega åtnjuta den medgifna annuitetsnedsättningen, före innevarande års slut gifva sådant Fullmäktige i Riksgäldskontoret tillkänna, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, hafva Herrar Törnebladhs och Lyths ofvanberörda motioner blifvit af Riksdagen afslagna.

Vid omröstningen slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—80;

Nej—25.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, N:o 232, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 73 Ja och 114 Nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 153 Ja och 139 Nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionen.

Föredrogs och lades till handlingarna Konstitutions-Utskottets under gårdagen bordlagda Memorial N:o 9, i anledning af återremiss af Utskottets Utlåtande N:o 7, angående väckt motion om ändring af §§ 6, 9, 13, 16 och 20 Riksdagsordningen.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande under gårdagen bordlagda ärenden, nemligen: Konstitutions-Utskottets Utlåtande N:o 10, Riksdagens Kanslideputerades Memorial N:o 2 samt Första Kammarens Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:is 17 och 18.

Fortsattes föredragningen af Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets Utlåtande N:o 1.

3 punkten.

Utskottets förslag till lag angående enskilda bankbolag med sedelutgifningsrätt.

2 §.

Herr Törneblad: I sjelfva verket är denna paragraf en af de viktigare i det nya lagförslaget, och jag kan derfor icke underlåta att belysa densamma med ett yttrande, hvarvid jag hufvudsakligen ställer mig på den ståndpunkt, jag bör intaga såsom målsman för Riksbanken.

Det har här blifvit yttradt af flere talare, att det mål, hvartill man bör sträfva, är att få *en* stark sedelutgifvande bank, hvilken då väl skulle vara Riksbanken. Det är klart att jag icke, för min del, har något att invända mot en sådan uppfattning, och jag föreställer mig att meningarna, huru skiljaktiga de kunna vara i det smärre, dock i det hela gå derpå ut, att om man kunde åstadkomma en stark centralbank, stark i mer än ett afseende, icke blott så att den redan vore solid, utan så, att den kunde förblifva solid genom sin organisation, skulle man vara benägen att förr eller senare uppgifva den lagstiftning, som tillåter enskilda banker att utgifva sedlar åtminstone af den minsta valören och i längden väl äfven af alla valörer. Men det är alldeles klart, att om man också tager kraftig hänsyn till det målet, såsom ett framtidsmål, så har man icke rätt att derfor bryta med det närvarande för hastigt eller åstadkomma rubbningar i den allmänna rörelsen, hvilka kunde på ett betänkligt sätt störa densamma.

Om man nu fasthåller båda dessa synpunkter, så måste man dock, såsom jag från begynnelsen har anmärkt, sträfva till att få *en* sedelutgifvande bank, till att börja med kanske blott för de mindre valörerna, under det att möjligen enskilda banker kunde hafva kvar 50- och 100-kronorna och naturligtvis också *tillsvidare* 10-kronorna. Flera skäl tala för att hafva det målet i sigte. Jag skall icke vara lång i att utveckla dem. Det har många gånger talats om olägenheten att hafva flera sedeltyper, en olägenhet som är större i samma mån som den menskliga industrien utvecklas och dermed äfven konsten att eftergöra sedlar. Det är så mycket mera skäl att undvika flera typer, som, enligt hvad redan i går blifvit anmärkt, bank-sedlarne i den stora allmänhetens ögon äro ett så starkt myntrepresentativ, att de nästan närma sig till mynt, ehuru de ju, i och för sig sjelfva, icke äro det.

Ett annat skäl är naturligtvis förhållandet till utlandet, och i det afseendet ber jag att få anmärka, att Riksbanken kan visserligen icke, från sin synpunkt, klandra, om någon tager ut guld från Riksbanken för att dermed betäcka sina skulder till utlandet, så vida han icke på annat sätt kan få guldvaluta. Det anmärktes under diskussionen i fjol af en kraftig målsman för de enskilda bankerna, att det skulle vara liksom att Riksbanken missunnade allmänheten att taga ut guld. Detta är icke förhållandet, men icke starkare

Lagförslag
angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.

Lagförslag
angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.

(Forts.)

än vår riksbanks guldkassa är, spelar det icke så obetydlig rol, om vissa anstalter kunna på en kort tid samla i hop stor mängd af Riksbankens sedlar och på dem skaffa sig guld, hastigt minska kassan och tvinga Riksbanken att, med anlitande af sina reserver, söka få upp den igen till normal höjd, hvilket har till följd, att Riksbanken måste minska sin diskontering och utlåning. Detta kommer att återverka på de enskilda bankerna, som i längden icke kunna uppehålla sin utlåning på det viset. Just detta förhållande till utlandet, att det är Riksbanken, som har sig ålagdt att väsentligen ensam sörja för kassan, verkar dertill att Riksbanken måste i största mån hafva också sedelemissionen i sin hand. Det vore annars, ungefär detsamma, som om i ett hushåll den, som skulle sörja för inkomsterna, icke hade något att göra med utgifterna. Helt olika är det, om sedlarne äro spridda i allmänhetens fickor och på många händer, än om, i följd af sakens natur, kvantiteter af dem hopas på några få händer, och helt annat äfven i de länder, der guld cirkulerar i någon större mängd hos allmänheten. Då strömmar i följd af minskad diskontering och utlåning guld till stor del tillbaka till centralbankens kassa.

Men om nu också förhållandet är sådant, att Riksbanken bör blifva herskande i fråga om sedelutgifningen, bör man se till att man icke gör öfvergången från det närvarande för hastig. Jag är den förste att erkänna, att de enskilda bankerna inom landet uträttat mycket godt, och att allmänheten har dem att tacka för åtskilliga förmåner i bankväg, men jag ber dock att bestämdt få betona, att det fält, som de enskilda bankerna odlat, icke blott är besädt med rosor, utan att det växer äfven åtskilliga tistlar bland rosorna, och det må man icke glömma, då det gäller att gifva stadga och soliditet åt landets kreditväsende i allmänhet. Jag är icke fullt öfvertygad, att den stora utlåning, som af de enskilda bankerna bedrifvits, till sin helhet har fyllt den legitima rörelsens behof, utan är det väl sannolikt att en del af densamma gått till behof, som icke kunna sägas tillhöra den verkliga affärsrörelsen utan i större eller mindre mån konsumtionskreditens område, i hvilket afseende jag endast behöfver erinra om termen »hushållskreditiv», hvilka i många fall äro ett slags förtäckt lån.

Dertill kommer, att dessa enskilda banker, utom sin sedelutgifning, hafva en mycket stark upplåning mot ränta, hvilket för en sedelutgifvande bank alltid är en risk och, om något trångmål inträffar, icke kan undgå att utöfva inflytande dels på allmänhetens förtroende till banken och dels äfven på bankens ställning och dess förmåga att under onda tider hålla uppe den legitima rörelsen, hvilket väl kan gå för sig under goda tider, hvaremot denna rörelse under de dåliga kan komma att lida eller rättare måste göra det, därför att bredvid den legitima rörelsen gått åtskilligt, som kan anses såsom illegitimt.

Huru skall nu tillräcklig varsamhet kunna iakttagas vid öfvergången till det nya systemet? Denna varsamhet rör privatbankerna, men den rör naturligtvis också Riksbanken, såsom här blifvit framhållet, ty för att målet skall kunna uppnås och för att man med

kraft skall kunna sträfva dertill, måste man också förstärka Riksbankens ställning, icke blott i afseende på kassan, utan äfven i det konstitutiva och organisatoriska, och här har särskildt betonats att utan sådan förstärkning af Riksbankens ställning en amortering af de små sedelvalörerna, äfven om några år, icke kan anses rådlig att sätta i lag. Jag skall deremot icke göra någon annan erinran än den, att det torde vara skäl att då snart öfvergå »from sounds to things» och framställa tydligt hvad man vill i afseende å Riksbankens organisation, och icke allt för länge hålla på med en »recherche de la meillere des républiques», som är allt för vacker i det teoretiska, men i det praktiska icke tager något steg framåt, och jag erinrar, att då detta förslag blifvit framställt af regeringen, har regeringen utom hvad rör sedelutgifningen och metalliska kassan icke fordrat någon annan ändring rörande Riksbanken, än ett förändradt stadgande för val af dess fullmäktige, så att de skulle väljas för tre år i sänder, samt att denna Kammare har ansett sig böra afslå äfven denna lilla ändring i sättet för Riksbankens styrelses tillsättning, hvilken, enligt mitt förmenande alldeles bestämdt skulle innebära en förbättring. Under sådana förhållanden är det icke underligt, om man med någon missro tänker på hvad mån de varda af den omtalade förändringen, eller af Riksbankens motsedda »förstärkning»?

Ser man på de enskilda bankernas rörelse, vill jag, för min del, betona, att då förslaget ju icke skall afse att för all framtid fastspika det förhållande, som nu eger rum med sedelutgifningen, så måste också förslaget hafva ett uttryck derför, att sedelutgifningsrätten inskränkes. Denna inskränkning kan man säga ligger i minskningen af det maximum, som nu finnes för sedelutgifningen och som är vida högre än det af regeringen föreslagna. Maximum har varit understundom 81 millioner, men ibland stigit deröfver och gått till mer än 90 millioner. Nu är väl att betänka, att detta maximum aldrig varit uppnådt och att de enskilda bankernas egna målsmän säga, att det betyder ingenting, ty normen för sedelutgifningen är allmänna rörelsens förmåga att mottaga sedlar. Är detta riktigt, kan jag icke finna annat, än att det är tillräcklig varsamhet om man håller sig till de siffror, som för de senare åren representera just denna allmänna rörelsens förmåga att mottaga sedlar, eller omkring 50 millioner, såsom regeringen föreslagit. Det har sagts, att detta skulle kunna leda till rubbningar i affärs- och industrilifvet och att det icke är rådligt att sätta sedelutgifningen så pass låg, emedan siffran är tagen för en period af större tryck i affärlifvet. Jag ber få anmärka, att om man går till de enskilda bankernas rapporter, så var det för 10 år sedan, den 31 Mars 1876, visserligen utelöpande sedlar för i rundt tal 62,000,000 kronor, men trots detta så uppgingo bankernas sammanlagda fordringar icke till högre belopp än 247,000,000 i rundt tal, under det att 1886 vid samma tid de utelöpande sedlarne gingo icke till mer än omkring 50,000,000, hvar emot summan af fordringarna uppgick till 330,000,000, hvilket torde visa, så vidt man af dessa siffror kan döma, hvilket ju till en viss grad kan ske, att det är icke sedelutgifningen i och för sig, som är

*Lagförslag
angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.*
(Forts.)

Lagförslag
angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.

(Forts.)

den bestämmande faktorn i afseende på bankernas förmåga att kunna tjena allmänheten, utan att i den ingå åtskilliga andra moment, hvilket också är lätt att fatta, när man tänker derpå, att äfven aktiebankerna, som icke hafva sedelutgifningsrätt, under denna tid ökat sina fordringar från 101,000,000, som de voro 1876, till 177,000,000 1886, och märk väl att dessa banker icke kunna utgifva en enda sedel.

Nu har man sagt, att det är mycket sant, att 50 millioner representera det utevarande beloppet sedlar, men till det finnes en sedelreserv och det är med den, som afdelningskontoren förnämligast skola uppehållas. Om nu man stannar vid samma siffra, som har varit under de närmast förflutna 5 åren, hvilket ju Utskottets förslag i viss mån skulle innebära, äfven om man tänker sig 50 millioner utelöpande och resten såsom reserv, eller så omkring, så blir följden deraf, att man i sjelfva verket står stilla i afseende på sedelutgifningens indragning och icke tager något steg framåt dertill, under det att denna lag dock borde vara ett steg i riktning att så småningom inskränka den än mera och kanske efter en längre tid helt och hållet amortera densamma. Om nemligen nu enskilda bankerna under den förestående 10-årsperioden få hafva samma belopp sedlar utelöpande, så vänja de sig att betrakta detta belopp såsom fixt och sörja icke på annat sätt för sin rörelses upprätthållande, under det för Riksbanken svårigheterna genom fixerandet af en så pass hög summa som 60 millioner blifva åtminstone icke mindre, utan i viss mån större än eller lika med förut, allrahelst om, såsom anledning är att förmoda, statens upplåning från utlandet under dessa år kommer att väsentligt minskas, ett förhållande som icke kan undgå att utöfva inflytande på Riksbankens kassatillgång, ty hvarje upplåning från utlandet ökar för tillfället Riksbankens förmåga att upprätthålla den metalliska kassan och de fonder, som tjena till att, i händelse af behof, stärka och fylla densamma.

Nu säger man, detta må så vara, beträffande sedlar i allmänhet, men hvad särskildt tiorna angår, är det ytterst vanskligt att bestämma gränsen för läg, emedan det är svårt att hålla riktig begränsning af beloppet utelöpande tior så att man i tid hinner göra indragning tillräckligt för att icke, såsom lätt kan hända, komma öfver gränsen och dermed utsätta sig för den risk, som deraf följer. Jag vill då anmärka, att utelöpande beloppet tior April—December 1879, innan femkronesedlarne indrogos, var högst 16,6 millioner och lägst 13,4 millioner; att det steg under 1880 till lägst 18,6 millioner och högst 30,8 millioner, allt i runda tal, och har sedermera hållit sig omkring denna senare summa, eller 27, 28, 29 till 30 millioner eller så omkring. Då har i denna massa af utelöpande tior äfven ingått ersättning för en stor del af de indragna femmorna, och dessa representerade under April—December 1879 lägst nära 12 millioner och högst något öfver 17 millioner kronor. Samtidigt med att de enskilda bankernas femmor indrogos, ökades Riksbankens utgifning af femkronesedlar icke obetydligt, så att den från nära 4 millioner 1879 gick upp till 11 millioner 1880, eller tillväxte med 7 millioner, och sedermera har den hållit sig ungefär vid denna siffra. Alltså, för de

indragna femmorna har Riksbanken redan gifvit ersättning genom ökad utsläppning af femmor, och enligt det förslag, som af Kammaren redan blifvit antaget i fråga om ändring af lagen för Rikets Ständers bank, har Riksdagens möjlighet att utgifva sedlar ännu mera ökat än förut, vid hvilket förhållande det är klart, att hvad som är ute i allmänna rörelsen på en gång lätt kan hållas uppe, ty om det i någon mån sker en minskning i de enskilda bankernas utelöpande sedelstock, motsvaras den godt af hvad Riksbanken släpper ut mer än förut, och här är icke fråga om den ena eller andra banken, utan om hvad den allmänna rörelsen kan mottaga af sedlar.

Men jag kommer nu till en annan sak. Bankkomitén har föreslagit sedelutgifningsrätten grundad på värdepapper till ett maximum af 50 millioner kronor, och det är temligen tydligt, att komitén i det hänseendet har tänkt sig, att de utelöpande sedlarne icke skulle utgöra hela detta belopp, utan att en del skulle vara ineliggande reserv. Kongl. Maj:t har velat ytterligare förbättra ställningen för de enskilda bankerna genom att tillåta dem utgifva sedlar för två tredjedelar af guldkassan, mot det att dessa två tredjedelar sattes i allmänt förvar. Men hvad som helt och hållet har blifvit förbisedt i Utskottets förslag, är förhållandet till den metalliska kassan i de enskilda bankerna. Är denna metalliska kassa redan enligt Kongl. Maj:ts förslag något försvagad derigenom att två tredjedelar af guld-tillgången skulle kunna bindas genom att sättas i allmänt förvar och således icke för ögonblicket vara tillgängliga för inlösen af sedlar, så är det klart att, om jag lägger till tio millioner, förhållandet mellan sedelstocken och den guld-kassa, som fins för att inlösa sedlar, blir mycket mindre förmånligt än förut. Ty den metalliska kassan i guld är nu omkring $7\frac{1}{2}$ millioner. Skulle deraf 5 millioner tänkas nedsatta i allmänt förvar, och blott $2\frac{1}{3}$ millioner återstå för inlösen, så är det lätt att finna att $2\frac{1}{2}$ i förhållande till 60 spelar en mindre rol än $2\frac{1}{2}$ i förhållande till 50, och detta är så mycket viktigare, som just de öfverskjutande 10 millionerna och hvad derutöver mot guldbetäckning utsläppes har tendens att söka sig tillbaka till bankerna. Ty i samma mån jag ökar sedelutgifningen öfver en mera normal gräns, i samma mån strömma sedlarne under vissa tider med nödvändighet tillbaka till banken, och då trycker detta mer än förut på guld-kassan, som då är betydligt mindre, nemligen en tredjedel mot förut.

Jag ber nu att få tillägga, att, då man har talat om det synnerligen förmånliga förhållandet, att de enskilda bankerna alltid skulle stå till reds med att invexla sina sedlar med guld, man också bör insä, att detta är ett lagbud, som endast har sin betydelse, i händelse det fått fullständigt uttryck i förmågan att fullgöra förbindelsen, hvilken åter måste vara ytterst svag, derest mot den utgifna sedelmassan af 60 millioner svarar en guld-kassa af ej fullt 3 millioner kronor. Nu kunna dertill läggas Riksbankens sedlar, för hvilka guld alltid kan erhållas, och detta blir då ett ytterligare skäl för de enskilda bankerna att försöka att i sina hvalf hafva Riksbankens sedlar, hvilket åter skulle innebära en ytterligare fara för Riksbanken. Men jag anmärker med afseende härpå, att, då man har berömt sig af att

*Lagförslag
angående
enskilda
bankbolag
med sedelut-
gifningsrätt.*
(Forts.)

*Lagförslag
angående
enskilda
bankbolag
med sedelut-
gifningsrätt.* kunna hvilket ögonblick som helst invexla privatbankssedlar med guld, denna invexling med Riksbankens sedlar i det ögonblicket icke är detsamma, ehuru den om en timme eller några dagar kan blifva det, beroende på hvarest den enskilda bankens hufvudkontor är beläget. Ty om en privatbankssedel presenteras längst ner i Skåne

(Forts.)

eller upp i Norrland för att utbytas mot en Riksbankens sedel, så kan det dröja en viss tid, innan denna kommer till Stockholm för att der invexlas med guld. Detta anmärker jag emot hvad en talare i går sade derom, att de enskilda bankerna skulle hafva lättare att ögonblickligen invexla sin sedelmassa än Riksbanken. Detta är icke förhållandet, oafsedt att en ögonblicklig invexling i större omfattning, enligt all praktik, icke kan förekomma. Jag tror att den ärade talaren der vid lag för öfrigt icke fäste tillräckligt afseende bland annat derpå, att i fråga om de enskilda bankerna den utländska behållningen understundom motsvaras af utländsk skuld, under det att i Riksbanken den utländska behållningen beräknas så, att skulden först blir afdragen.

Under sådana förhållanden förefaller det mig, som om Utskottets förslag att med tio millioner kronor öka sedelutgifningsrätten, betraktadt i och för sig, icke kan vara tilltalande eller ens rådligt, om man allvarligen vill förbättra kreditväsendet inom landet. Det enda rigtiga i detta afseende synes då vara att gå så nära regeringens förslag som möjligt, och ehuru jag visserligen icke skulle hafva önskat tillägget om två tredjedelar af guldskassan, af skäl som jag redan anført, vill jag dock icke under nuvarande förhållanden motsätta mig regeringens förslag utan anhåller att få yrka bifall dertill.

Hvad frågan om tiokronesedlarne och deras amortering beträffar, så förekommer den först senare, och jag skulle då hafva tillfälle att derom yttra mig. Detta kommer jag dock troligen icke att göra, emedan, efter den förklaring, som här från statsrådsbanken blifvit gifven, det för närvarande icke mycket tjänar till att derom orda. Jag endast upprepar hvad jag förut sagt, nemligen att jag anser tiokronesedlarnes afskaffande inom en icke för långt aflägsen framtid såsom ett verkligt önskningsmål för att Riksbanken må rätt och till landets fromma kunna fullgöra sin förnämsta uppgift, nemligen den att upprätthålla myntvärdet. Jag tänker mig nemligen Riksbanken såsom en i alla afseenden äfven till sina konstitutiva grunder stark bank och vågar uttala den förhoppningen att, om något i den vägen skall föreslås, det måtte *snart och med allvar och eftertryck* föreslås, på det att frågan derigenom må blifva löst. Men antingen bankfrågan nu blir i någon mån afgjord vid denna riksdag eller lemnad in statu quo, så innebär dock den olösta frågan om Riksbankens ställning en fara för utvecklingen af vårt lands kreditväsen, och att undanrödja denna fara, att åstadkomma ett bättre ordnadt och äfven i afseende på sjelfva bruket ändamålsenligare kreditförhållande, det är visserligen en af de uppgifter, som för närvarande främst och viktigast ligga för den svenska riksförsamlingen och för den svenska regeringen.

Jag yrkar bifall till den af regeringen föreslagna siffran af femtio millioner, såsom den, utöfver hvilken sedelutgifningsrätt grundad på värdepapper ej må medgifvas.

Herr Claëson: I motsats till den siste talaren önskar jag, för min del, att Kammaren måtte antaga Utskottets förslag, och ber att få angifva skälen dertill.

Jag hade för att bilda mig ett omdöme i denna sak ett godt material i den sakrika utredning, som innehålles i Hans Excellens Herr Statsministerns anförande till statsrådsprotokollet. Hans Excellens säger der, att vid det första steget i rigtning att få en enda sedelutgifvande bank det är af vigt att detta steg tages så varsamt, att man icke äfventyrar att störande ingripa uti affärs- och näringslivet och såmedelst öka det redan befintliga betrycket, och att han anser att, för att vinna detta mål, det är af nöden att under den tid, hvarom nu är fråga, låta de enskilda bankerna hålla utelöpande sedlar till ett belopp af femtio millioner kronor. Hans Excellens antager vidare att det, med afseende på de många afdelningskontoren, icke är möjligt för de enskilda bankerna att, om högsta tillåtna beloppet är femtio millioner, hålla utelöpande i rörelsen mer än omkring fyratio millioner. För att afhjelpa detta föreslår Hans Excellens en marginal sålunda, att de enskilda bankerna derutöfver skulle få utgifva sedlar för två tredjedelar af sin guld-kassa. Denna har emellertid icke stigit till mer än 8 millioner kronor, och således skulle bankerna på detta sätt endast erhålla fem millioner, så framt de ej för ändamålet öka sina guld-kassor. Det lär dock icke vara sannolikt, att de enskilda bankerna skola begagna en så dyr apparat som att öka sin guld-kassa, och således skulle de endast kunna hålla utelöpande sedlar till ett belopp af 45 millioner kronor. Vidare har det antagits inom Utskottet och här i går af en talare framhållits, att den begränsning, som tillkommit i Kongl. Maj:ts förslag, att endast ett visst belopp af sedlar finge utgöras af tiokronor, måste åstadkomma den verkan, att de enskilda bankerna icke kunna utsläppa ens så stort antal sedlar som nyss är nämndt. Jag har sålunda kommit till den öfvertygelsen, att, om Kongl. Maj:ts förslag bifalles, bankerna icke skola kunna hålla utelöpande sedlar till högre belopp än 40 millioner eller något litet derutöfver. När jag önskar förändringen till 60 millioner, sker det således för att vara trygg att det af Kongl. Maj:t åsyftade ändamålet vinnes, och att den varsamhet, som Kongl. Maj:t ansett nödvändig, fullleligen iakttages. Hvad sjelfva siffran 50 millioner beträffar, så synes den mig snarare något för låg än för hög. Den är mindre än medeltalet af utgifna sedelbeloppet under sista femårsperioden, som dock har varit en tryckt period, och det upplystes från statsrådsbanken att det sammanlagda beloppet af utgifna sedlar tidtals uppgått till öfver 70 millioner.

På dessa grunder, och då jag håller före, att det i en så vigtig och granulaga fråga som denna är klokare att iakttaga något för stor varsamhet, hvaraf ingen menniska kan blifva lidande, än för liten, hvarigenom många kunna bringas i ofärd, kommer jag till det resultat att 60 millioner kronor såsom begränsning vore att föredraga framför 50 millioner och får för den skull anhålla om bifall till Utskottets förslag.

*Lagförslag
angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.*

(Forts.)

Lagförslag
angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.

(Forts.)

Herr Smith: Man har uttalat förvåning öfver, att jag icke i går afton besvarade de skarpa skott, som mot mig då rigtades. Men jag fann det mindre lämpligt så sent på aftonen och skall därför bedja att få göra det i dag, helst som hvad jag nu ämnar säga står i ett visst sammanhang med den nu föredragna punkten.

Innan denna lag började i går diskuteras, uppträdde Lag-Utskottets ordförande och föreslog, att den skulle antagas endast under det vilkor och förbehåll att Andra Kammaren antoge lagen om Rikets Ständers bank, som nyss förut blifvit i denna Kammare antagen. Jag är icke lika lagklok som Lag-Utskottets ordförande, det må ingen heller begära, men jag kan icke neka, att jag blef högelingen frapperad öfver ett sådant förslag. Hvertill tjenar då att här diskutera om en lag, om resultatet af diskussionen skall göras beroende af Medkammarens beslut? Det är oss bekant, att det är mycket osannolikt att den lag om Riksbanken, som här blifvit antagen, jemväl blir af Andra Kammaren antagen, och i sådant fall har hela den diskussion, som här blifvit förd om sedelutgifvande banker, intet värde på grund af det förslag, som Lag-Utskottets ordförande gjort och denna Kammare antagit. Är detta öfverensstämmande med grundlagen, har jag ingenting att derom andraga, och jag antager, att så är fallet, efter som Lag-Utskottets ordförande har väckt förslaget.

Samme man, en Konungens troman, tog sig friheten att i sitt anförande just vid detta tillfälle förklara, att svenska allmogen vid ett tillfälle har velat undandraga sig sin pligt. Han fälde detta yttrande öfver svenska allmogen i en hänfull ton. Det är dock en dom, som svenska allmogen enligt mitt förmenande icke förtjenar, och då jag har blifvit vald af allmogen i en provins, anser jag mig pligtig att tillbakavisa detta yttrande af en Konungens troman. Jag ber honom ihågkomma, att, om bakom honom i detta ögonblick måhända stå å ena sidan ett starkt intresse i vårt land, som kallas privatbanksintresset, och å andra sidan byråkratintresset, står dock bakom mig svenska allmogen. Ja, skratten I, mine herrar! Skrattar häst som skrattar sist. Vi få väl se. Det kan hända, att svenska allmogen i längden icke låter äfven en så mäktig man skymfa sig. Ty det låg en *skymf* i detta yttrande, mine herrar. Jag tror, att tyngdpunkten i vårt politiska lif lutar så till, att det icke längre är omöjligt, att allmogen och de med dem likstälde en vacker dag kunna finna nödvändigt, att länets höfding blifver hemma äfven under vintermånaderna, och att han kan bättre gagna sitt fösterland i sitt eget län än på detta rum. Sådant kan mycket väl hända, i fall dylika uttalanden ske alltför ofta.

För några dagar sedan helsades jag vid mitt inträde i denna Kammare af samme man med följande ord: »Hvarföre har jag icke fatt något exemplar af den sista smutsskriften?» Jag frågar Eder, mine herrar, om man kan anse passande, att en ledamot af Första Kammaren helsar den andre på detta sätt? Jag får uttala mina tankar, huru jag behagar. Det är min rätt, och jag skall veta att bevara den. Men man borde hafva anspråk på att i Första Kammaren blifva höfligt bemött, åtminstone af så bildadt och lärdt folk. Goliath var också stor, men det hindrade icke att David besegrade honom. Jag

vill icke säga, att i den meningen denna liknelse här eger sin tillämpning, men så mycket tror jag, att jag en annan gång skall få handla oantastadt, när jag handlar såsom svensk medborgare, utan att smädas af ett dylikt tilltal, när jag inträder i Kammaren.

Samme talare förklarade under min frånvaro i går, efter hvad mig berättats, att han tyckte mera om en föregående talare, därför att han hade varit ridderligare och här i detta rum sagt, hvad han ville säga, och icke förut gjort det i form af ett cirkulär. Jag tror, att det hade varit ridderligare att säga detta, då jag fans i rummet och kunde svara derpå. Men hvar och en har sin åsigt om ridderlighet, så att derom vill jag icke tvista.

Nu skall jag öfvergå till att besvara ett par af de artillerisalvor, som mot mig afskötos af privatbankernas målsmän. Men förste talaren, verkställande direktör i en enskild bank, framvisade mot mig ett stort antal siffror. Beklagligtvis kommo de så raskt, att jag icke hann notera dem. Jag är således icke i tillfälle att i dag vederlägga dem, och får förklara, att det icke är omöjligt att något fel i mina sifferuppgifter kan vara begånget. Jag skall säga herrarne orsaken dertill. Några dagar före Riksdagens sammanträde återkom jag från en lång resa från utlandet. Jag hade således mycket liten tid på mig för att sammanföra hvad jag ville föreslå för Riksdagen, och som herrarne sett att mina motioner varit ganska många, om också icke i herrarnas ögon mycket värda, så har likväl dag och natt åtgått för medhinnande före motionstidens slut af den massa motioner, jag aflåtit. Att man kan vara sömning nattetid, sedan man arbetat hela dagen är visserligen beklagligt, men jag tror, att, när jag får Kammarens protokoll rörande den ärade talarens yttrande, jag då skall blifva i tillfälle att visa honom, att differensen icke skall utgöra något synnerligen fördelaktigt bevis på de enskilda bankernas ställning och soliditet. Hade alla de enskilda bankernas ställning varit lika god som den banks, hvars direktör han är, så är det sannolikt, att jag icke skrifvit någonting emot dem, åtminstone icke på det sätt, som jag nu har gjort. Men beklagligtvis är så icke förhållandet, och det är anledningen hvarför jag har skrifvit.

Den ärade talaren nämnde Arbetareringens bank, som jag har grundat. Meningen med grundandet af denna bank var ingalunda att skapa en egentlig bank, utan en institution till att gifva förslag åt konsumtionsföreningar, som samtidigt skulle skapas efter en i England realiserad plan, som gått utomordentligt väl, t. ex. i Manchester. Jag misslyckades i försöket att åstadkomma de konsumtionsföreningar, som skulle hafva sammanhang med banken. När jag blef invald i banken, tillkännagaf jag, att jag af sjukdom vore förhindrad att själf leda affärerna och mottog valet endast under vilkor, att jag finge vistas utomlands så mycket jag ville. Jag vistades också i utlandet största delen af den tid jag tillböorde bankens styrelse och har icke deltagit i något enda diskonteringsbeslut, ej heller i hvad sedermera der har passerat. När jag återkom förliden sommar och fann, att penningar i denna bank varit utlånade på ett sätt, som icke öfverensstämde med bankens reglemente, så drog jag min hand från en sak,

*Lagförslag
angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.*

(Forts.)

Lagförslag angående enskilda bankbolag med sedelutgifningsrätt. som jag ansåg oriktig och icke kunna försvaras. Således kan jag lätt bära detta klander. Jag skäms icke för att misslyckas. Det är ingen skam, om man betalar förlusterna sjelf. Sämre är det, om man misslyckas och vill att staten skall betala dem.

(Forts.) Emellertid skall den ärade talaren få af mig en brochyr N:o 3 i bankfrågan, der jag skall hafva äran att vederlägga honom punkt för punkt, och han skall nog finna, att jag icke varit så sömnig ändå.

Derefter kom en annan talare, som var mycket stygg emot mig. Han vände sig personligen emot mig och ville visa, huru djupt okunnig jag vore. Ja, det är många, som äro okunniga här i världen, och ändå komma de in i detta rum. Jag är således icke ensam. Om nu den ärade talaren har tagit doktorsgraden i bankvetenskapen, det vet jag icke. Men har han gjort det, så har han tagit en dålig grad. Han meddelade upplysningar, som skulle helt och hållet tillintetgöra mig, men olyckligtvis voro de gripna ur luften. Han förklarade att franska banken hade tre milliarder francs i utelöpande sedlar och tre milliarder på deposition. Här har jag «l'Economiste Français». Den innehåller, att franska banken den 29 April detta år hade utelöpande sedlar för 2 milliarder 851 millioner francs, således nära 3 milliarder. Men talaren glömde upplysa, att samma bank denna dag hade metalliska valutor för 2 milliarder 424 millioner francs och att således denna banks hela obetäckta sedelskuld endast uppgick till 427,270,404 francs. Talet om den stora inlåning af tre milliarder, som denna bank skall hafva på deposition och icke gifva ränta för, är sålunda högst tvetydigt. Det låter storartadt, men är icke fullkomligt riktigt.

Fransmännen äro icke så rika, att de låta tre milliarder stå inne utan ränta. Det inskränker sig till i Paris 419,271,080 francs och »dans les succursales» 57,117,887 francs. De tre milliarderna inskränka sig således till icke fullt 500 millioner. Det är icke mer än en femtedel af hvad den ärade talaren uppgaf, men det är ju icke så noga oss vänner emellan. Effekten i Kammaren blir så fasligt stor, när man tager till sådana der belopp, och det är den effekten jag vill förminska. Med den engelska banken är förhållandet enahanda. Den hade den 29 April 1886 utelöpande sedlar till belopp af 24,694,815 pound sterling, men den hade samtidigt i guld 21,402,462 pound sterling, således blott 3,292,353 pound sterling sedlar, som icke voro betäckta af metallisk valuta. Jag undrar just, om man kan säga att detta är att göra sina affärer på samma sätt som våra enskilda banker? Den engelska banken hade i stället på »Comptes particuliers» 22,442,153 pound sterling. Jag ber att härvid få upplysa, att i England kunna insättningar betraktas såsom varande utan ränta. De äro vid anfordran förfallna. Sedelutgifningen är därför så liten i förhållande till hvad den är i Frankrike. Den engelska sedelutgifningen är ungefär 617 millioner francs, då den i Frankrike är nära 3 milliarder. Nationen är icke mycket mindre, men affärerna äro mycket större i England än i Frankrike och därför tyckes ju sedelutgifningen böra vara större i England än i Frankrike, men så är, som sagdt, icke förhållandet. Detta beror derpå att sedelutgifningen i

England icke behöfves i så hög grad, ty der, såsom vid hvarje sundt banksystem, använder man chèques i stället för sedlar, och derhän hoppas jag också att vi skola komma, då den i går antagna bankaktiebolagslagen trädt i kraft och blifvit tillämpad äfven på de sedelutgifvande bankerna. I så fall skulle vi icke behöfva så mycket sedlar.

Samme talare nämnde att han hade del i tre banker. Han hade 40,000 kronors kapital i dessa banker och, då han icke derpå vunne mer än 1 procent, sålunda endast 400 kronors högre inkomst om året. Han frågade då, om jag kunde tro att han röstade i egen sak för 400 kronor. Det var en bra närgången fråga. Det trodde jag icke någon skulle vilja göra för tio, hundra gånger den summan, nej, icke för någon summa i världen. Atminstone ville icke jag göra det. Men han talade äfven om en annan sak, som förvånade mig. Han nämnde att han dref en rörelse, der han omsatte för en million kronor om året, men der förlagskapitalet utgjorde 2 å 3 millioner. Mine herrar, är den uppgiften riktig, så förvånar det mig icke att han pläderade för privatbankssystemet. Har han fått lån från privatbankerna till så stort belopp, så tror jag att han varit så i »klorna» på dem, af hvilka han lånat, att han måste taga deras parti. Är det så, beklagar jag honom, men jag hoppas att förhållandet icke är så, fastän jag uppfattade det på ett sådant sätt. Det är klart, att det icke blott är bankegare, som kunna tala i eget intresse här vid lag, utan äfven gäldenärerne i bankerna kunna ganska väl i denna fråga tala i egen sak, för så vidt deras ställning är sådan, att de finna det nödigt. Jag vill dock hoppas, att hvarken det ena eller andra slagets intresse skall inverka på de beslut, som här fattas.

Den ärade talaren förklarade vidare, att han icke hade någon anledning att tala till fördel för de enskilda bankerna, och han berörde dervid sina enskilda affärer. Jag vill derpå svara honom, äfven om det är min enskilda affär, att jag personligen icke har något lån hvarken af Riksbanken eller någon annan bank eller någon enskild person inom eller utom Sverige. Jag står här som en fri man och talar utan eget intresse. Jag gör det därför, att det är min öfvertygelse och därför att jag tror att jag har rätt. Jag kan miss-taga mig, det är ursäktligt, men ni måste ursäkta mig, mine herrar, att jag uttalar hvad jag anser vara rätt och till fosterlandets nytta. Man har offentligt sagt och klandrat att Riksbanken tillät en firma, som jag för min son etablerat i Hamburg, att referera till Riksbanken, och att jag därför skulle vara intresserad för Riksbanken. Jag vill då upplysa er, mine herrar, om att denna firma icke har för afsigt att låna några pengar af någon, utan endast att förmedla betalningen af varor, som gå mellan Sverige och utlandet. Den har kredit nog och bryr sig icke om att låna. Jag etablerade den ifråga-varande firman, för att tillförsäkra min son de provisioner, som fört utbetalats till andra firmor i Hamburg, och förfrågade mig hos bankofullmäktige, om de tilläte att firman refererade till Riksbanken. Jag meddelade dem fullständigt icke blott hvarom frågan gälde, utan derjemte hela min ställning i fall någon förfrågan skulle göras. Jag tror icke någon förfrågan är gjord och jag tror icke att någon kom-

Lagförslag
angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.

(Forts.)

*Lagförslag
angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.* mer att göras, ty vi söka icke någon kredit. Man hade därför kunnat låta bli att för denna sak småda mig och bankofullmäktige, hvilka senare jag, om så behöfdes, skulle vilja freda från alla obehag med anledning af denna sak genom att i ett cirkulär meddela förloppet.

(Forts.)

Man har vidare klandrat mig, därför att jag namngifvit dem af Kammarens ledamöter, som äro delegare i enskilda banker. Det må därför tillåtas mig att förklara, hvarför jag gjort denna publikation. Jag har under hela mitt lif, allt sedan jag blef min egen, och det är nu 30 år sedan, sett med hvilken hänsynslöshet de enskilda bankerna gå till väga i vårt land. Jag har aldrig deltagit i kommunala värf eller i det offentliga lifvet på något sätt förr än nu såsom ledamot af denna Kammarer. Här i Stockholm hade vi förr i världen och hafva än en institution, som kallas Stockholms enskilda bank. Denna hade förr en rösträtt i Stockholms första valkrets af, om jag minnes rätt, 7 å 8,000 röster vid stadsfullmäktigeval, och banken använde denna rösträtt. Det roade mig en gång att gå och få del af röstlängderna och söka få klart för mig, huru man röstade. Jag kom då under fund med, att Stockholms enskilda bank insatte hvarenda ledamot i stadsfullmäktige för första valkretsen. Verkställande direktören satte in sig sjelf. Han hade icke mer än några hundra röster af andra personer. Året derpå utlyste samme verkställande direktör och de, som jemte honom genom bankens röster satts in i stadsfullmäktige, ett valmöte å börsen. Jag hade då aldrig varit på något offentligt möte, men var närvarande vid detta. Den ifrågasvarande verkställande direktören valdes till ordförande. Jag begärde ordet och frågade huruvida Stockholms enskilda bank ämnade begagna sin rösträtt på mötet och, då ordföranden vid mötet såsom verkställande direktör väl kände, huru banken ville rösta, antog jag, att han skulle svara. Han blef förvånad öfver denna framställning och förklarade, att han tänkte rösta. Nåväl! mine herrar, jag förklarade då, att jag för min del icke kunde gilla ett sådant tillvägagående. Jag har sett, hvad som passerat i svenska riksdagen under en serie af år, så fort bankfrågan varit föremål för behandling derstädes. På den grunden har jag ansett det vara intressant att få veta, i hvilken proportion Kamrarnes ledamöter hade del i enskilda banker. Har jag gjort orätt så beklagar jag det, men jag trodde icke, att det var något att skämmas för att ega del i en enskild bank. Jag visste icke, att detta ansågs som en skam. Hade jag det trott, skulle jag naturligtvis icke hafva gjort det.

Jag öfvergår nu till saken. I går förklarade en talare, att Sveriges Riksbank icke skulle vara lika solid som de enskilda bankerna. Jag kan icke underlåta att uttala min ytterliga förvåning öfver en sådan uppgift. Riksbanken eger i eget kapital, såsom hvar och en kan se af den sista bankrapporten, öfver 49 millioner. Hela dess affär derutöfver representerar ett kapital af 75 millioner. Tager jag nu de utländska nationalbankerna och jemför dem, enligt bankkomiténs betänkande, som herrarne torde medgifva vara tillförlitligt, med den svenska, så ställer sig saken så, att af öfriga lands nationalbanker har den engelska banken i grundfond i förhållande till ute-

löpande sedlar 57,59 procent, den franska 6,23 procent, den tyska 14,88 procent, den nederländska 8,80 procent, den österrikiska 24,50 procent, den belgiska 15,42 procent, den danska 38,49 procent och den norska 29,68 procent. Dessa äro de belopp de öfriga nationalbankerna ega i grundfond, i förhållande till utelöpande sedlar. Sveriges Riksbank egde deremot i utelöpande sedlar den 31 Mars 1886 41,553,812 kronor, men hade i eget kapital 49,547,153 kronor. Riksbanken egde således mer eget kapital än utelöpande sedlar, och betydligt mer! Det är dermed visadt att *Sveriges Riksbank är den starkaste nationalbank*, åtminstone af dem, bankkomitén uppräknat. Detta kan icke bestridas. Den skulle icke blifvit svagare om min motion vunnit bifall af Riksdagens Kamrar, och Riksbanken fått hela sedelutgifningen sig tillförsäkrad. Den hade då äfven i förhållande till kapitalet blifvit den starkaste, och detta utan gensägelse. Att man under sådana förhållanden vill i detta rum nedsätta sin egen nationalbank, det hade jag sannerligen icke väntat.

*Lagförslag
angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.*

(Forts.)

Jag kommer nu till systemet af *en* sedelutgifvande bank. Bankkomitén säger å sid. 240 i sitt betänkande följande:

»Dessa enbankssystemets fördelar: större visshet om sedelmynstets inlösbarhet, större trygghet för sedelemissionens behöriga begränsning, större fasthet och kraft i farliga tider, äro så stora, sammanhänga så nära med med myntrepresentativets sjelfva begrepp och art samt äro för dess gagnelighet eller vådlighet så väsentligt bestämmande, att komitén utan meningsskiljaktighet funnit sig böra uppställa organiserandet af en enda sedelutgifvande bank såsom mål för det svenska bankväsendets utveckling». Men hvad blef resultatet af detta uttalande? Jo, i *motiven* till Utskottets lagförslag *erkändes väl riktigheten af att vi skulle i framtiden få en sedelbank*, men det oakadt innehöll lagförslaget bestämmelser, som ovilkorligen måst hafva fått till följd en mängd enskilda bankers bibehållande under lång framtid.

När bankkomitén hade utredt att det var riktigt att ju förr desto hellre få *en* sedelutgifvande bank i landet, hade det varit skäl att lyssna till komiténs välbetänkta ord och icke lemna saken å sido på sätt som skett till skada för landet. Det är klart att *en* sedelutgifvande bank måste vara det enda rigtiga, ty eljest skulle icke alla de länder i Europa, som i detta ögonblick hafva enbanksystem, hafva antagit detsamma. Frankrike, Ryssland, Österrike, Grekland, Danmark, Norge m. fl. hafva endast en sedelutgifvande bank, Tyskland, England, Italien och Finland hafva centralbanker med sedelutgifningsrätt, hvaremot Schweiz har 28 banker, som till stor del egas af kantonerna sjelfva. Denna bevisföring borde enligt mitt förmenande varit till fyllest för att öfva ett annat inflytande på besluten i denna Kammare än den gjort. Jag ansåg onödigt att i går afton gifva några skäl och några bevis, ty jag hörde redan på sjelfva tonen att beslutet var fattadt och att det icke tjenade till någonting att tala, men jag vill till protokollet hafva antecknad min skiljaktiga mening och därför talar jag, äfven om jag måste tala för tomma väggar. Till protokollet skall det dock komma och der må det stå för min räkning.

Lagförslag
angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.

(Forts.)

Man sade i går afton att, i fall någon olycka hände, om en kris inträffade, så skulle Riksbanken falla fortare än de enskilda bankerna. Jag tror icke att denna förutsättning var riktig och jag vågar till och med påstå att den under vanliga förhållanden är nära nog omöjlig. Men skulle banken komma i trångmål, så frågar jag Er, mine herrar, om ni verkligen tron, att den svenska nationen i slutet af nittonde århundradet skulle undandraga sig att betala sin skuld. Det är möjligt att man från det hållet vill det, men hvad allmogen beträffar, vågar jag uttala den öfvertygelsen, att så icke kommer att ske, ty kommen väl i håg, mine herrar, att svenska staten eger i tillgångar öfver 500 millioner mot en skuld af 227 millioner och att, om nu svenska staten, det vill säga svenska folket, eger Riksbanken, och staten eger tillgångar, så skall väl statens tillgångar betala statens skulder. Sker icke så, är det väl ej så farligt att i ett land, der budgeten öfverstiger 80 millioner, anskaffa det kapital, som skulle vara af nöden för att betala Riksbankens skuld, om en olycka skulle hända. Jag beklagar, att Första Kammaren i denna fråga handlat som den gjort, ty den har redan innan diskussionen var öfver afgjort hela frågan och afslagit den på annat sätt än det vanliga. Denna Kammare, liksom förslagsställaren i går, visste allt för väl att Andra Kammaren icke skulle antaga lagen om Riksbanken i den form, den förelåg, och att det sålunda icke fans någon möjlighet att vid denna riksdag lösa bankfrågan. Jag beklagar detta, ty jag är öfvertygad om, att ingen fråga fordrar en snar lösning i så hög grad som denna. Vid nästa riksdag blifva vi kanske icke mäktiga någon lösning. Det kan då se ut på helt annat sätt och jag hoppas, att de herrar, som förorsakat denna utgång, då taga skulden därför på sina breda axlar. Jag är mycket för smal att deri taga den ringaste del. Jag är allt för obetydlig och förstår alldeles för litet och skall därför afböja den äran. Hvarje uttryck, som i går afton i detta rum uttalades mot Riksbanken, upptogs utan någon slags ovilja, men hvarje uttalande mot de enskilda bankerna mottogs med ovilja. Tron I icke, mine herrar, att en fosterlandsvän kan känna sig bedröfvad öfver att se något sådant och öfver att denna fråga var afgjord innan den varit föremål för diskussion? Jag åtminstone blef bedröfvad, det måste jag bekänna. Jag blef det icke därför att jag med min ringa, obetydliga ställning i denna Kammare trott mig kunna inverka på Riksbankens framtid, utan därför att Riksbanken är nationens bank. Jag hade trott, att nationens främste män, som ju till stor del äro samlade i detta rum, främst skulle värnat denna bank, ty i den banken sitta icke några enskilda intressen vid styret hvarken från den ena eller andra samhällsklassen. Der äro alla likställda. Det tyckes väl därför vara allas vår pligt att i främsta rummet värna Riksbanken. Men man ville det icke på den sidan, der de enskilda intressena gjort sig så kraftigt gällande, i fråga om de enskilda bankerna. Det är att beklaga att diskussionen i denna fråga varit så kort och att så få yttrat sig deri, ty Kammarens protokoll hade bort innehålla flera yttranden än af två bankdelegare. Det hade varit önskligt att man fått höra äfven andra än de som haft egna intressen i frågan yttra sin mening.

Det fick jag icke och kunde ingenting få lära. Jag har varit hänvisad allenast till det lilla, man sade att jag lärt förut, och detta har jag icke velat underlåta att uttala. Man har för några dagar sedan afslagit Riksbankens utvidgning genom inrättande af afdelningskontor af det skäl, att den derigenom skulle försvagas. Äfven jag var af den meningen, men det finnes många sätt att skapa ett starkt system i vårt land, utan att hafva enskilda sedelutgifvande banker. Det finnes den väg Schweiz begagnat, nemligen att kantonerna eller provinserna skapa sina egna banker. Jag ser icke något hinder för att landstingen ingå såsom aktieegare till någon del i nya aktiebanker och taga in privata personer med i dessa. Det privata intresset komme då att brytas; åtminstone vill jag hoppas, att i de provinser, der allmogen har något att säga, man skall kunna på något sätt bryta det starka intresse, som nu beherskar äfven de provinsiella råden. Har man kunnat tillämpa ett sådant system i ett sådant land som Schweiz, så antager jag att det icke vore omöjligt här. I så fall skulle talet om Riksbankens svaghetsstillstånd upphöra, ty då skulle nationalbanken endast vara en sedelutgifvande bank, som icke mottoge några som helst depositioner eller penningar på upp- och afskrifningsräkning mot ränta, utan i likhet med utlandets centralbanker mottoge blott fonder utan ränta. Om Riksbanken endast utgäffe sina sedlar och allenast mottoge fonder utan ränta, blefve den otvifvelaktigt i tillfälle att sälja dessa till billigare pris, än om den liksom de enskilda bankerna upplånade fonder mot hög ränta. Om Riksbanken icke egde ett enda öre, som kostade den något, så vore det underligt, om den icke kunde låna ut mot lägre ränta än de enskilda bankerna, som måste betala ränta för de fonder, de upplåna. Det är tydligt att, om Riksbanken blefve i tillfälle att genom en sådan sedelutgifning och en sådan upplåning å vista hafva hela sitt kapital utan ränta och att utlåna detta kapital, Riksbanken kunde vara billigare än någon annan vid utlåning, och således få de bästa papper i hela landet, samt derigenom blifva i tillfälle att sköta sin affär på samma sätt som de stora nationalbankerna i utlandet. Så länge detta system finnes, är det ingen möjlighet att åstadkomma något dylikt, ty det ligger icke i de enskilda bankernas intresse, att det finnes en nationalbank, som kan handla så, som de stora nationalbankerna kunna göra. Det ligger i deras intresse att försvaga den på allt sätt och icke lemna något tillfälle dertill oförsökt. Jag tror således, att här varit en bättre grund att bygga på än den, hvarpå vi byggt, och tror icke att jag misstagit mig härutinnan.

Jag vill nu öfvergå till de enskilda bankerna och deras sedelutgifning. Man förklarade här i går afton, att de enskilda bankerna vore mycket solidare än Riksbanken. Ingen önskar det hellre än jag, men jag kan icke instämma i desse talares påståenden. Jag vill, för att kunna fatta mig kort, till en början taga de enskilda bankerna alla tillsammans. Saken ställer sig så, att, om jag afdrager alla deras egna tillgångar, så väl i aktiekapital som i reservfonde och reserverade medel, hvilka samtliga den 31 Mars 1886 uppgingo till 74 millioner, så återstår en skuldmassa af 321,491,000 kronor. Denna

Lagförslag angående enskilda bankbolag med sedelutgifningsrätt. skuldmassa är alldeles icke farlig under vanliga tider och icke under någon tid, så länge den solidariska ansvarigheten finnes. Så länge den kvarstår, anser jag det vara omöjligt, att någon kan förlora ett enda öre på en svensk enskild bank. Jag vill uttala detta innan jag går vidare.

(Forts.) Men, mine herrar, dessa tider fortfara icke alltid. Här kan komma en bankkris eller en allmän kris. Utomlands har räntestegringen, såsom herrarne kanske sett, redan börjat, och det är icke omöjligt, att den kommer att fortfara. Om en tidpunkt af fara inträder, så frågar jag: Aro dessa banker starka nog att möta en sådan tid? Nej, mine herrar, långt derifrån, ty då måste man betrakta hvad de hafva att betala å vista, och hvilka tillgångar de hafva för att möta sina å vista-förbindelser. Enligt denna bankrapport uppgå deras å vista-förbindelser till mer än 100 millioner och deras kassatillgång till 20 millioner. De hafva att betala 100 millioner med en kassa af 20 millioner. Under en kristid skall det visa sig, att detta förhållande är för svagt. Hvem skall då stödja dem? Riksbanken! År 1857 behöfde de hjälp och fingo den af Riksbanken. Sedan dess hafva de också behöft hjälp, och den har lemnats dem i detta rum och rummet här bredvid. Det kan komma en tid, då å nyo hjälp behöfves, och den kan blifva oss dyrare än vi nu ana. Derfor vill jag varna för att antaga en lag, hvarigenom man bibehåller och för nära nog obegränsad framtid fastslår sedelutgifningsrätten, men på samma gång upphäfver den solidariska ansvarigheten. Denna kan vara obehöflig under goda tider och har varit det nu under 56 år, men jag tror, att bankkomitén sannolikt uttalat det rätta, då den säger, att det hus, som icke brunnit under 50 år, dock kan brinna, och att det icke är omöjligt att, ehuru vi nu icke haft krig under 70 år, vi framdeles kunna få det, hvarför vi böra se till att vi ordna våra angelägenheter så, att vi kunna möta faran, då den kommer. Hafva vi genom den nu föreslagna lagen värvat oss mot kommande faror? Jag vågar betvifla det och vill här hafva uttalat dessa mina tvifvel.

Det sades i går afton, att de enskilda bankerna skulle under hvilka förhållanden som helst kunna honorera sina förbindelser med de inneliggande papperen. Låtom oss då undersöka dessa papper! I vaxelporföljen ligga 116,285,000 kronor. Vore dessa papper af samma beskaffenhet som de utländska centralbankernas portföljer, då, mine herrar, hade Ni till icke obetydlig del rätt. Men i dessa svenska portföljer representeras samma vara icke mindre än 3 eller 4 gånger. Importören köper sin vara af utlänningen, som drager en vaxel på importören. Denna vaxel diskonteras af banken mot inkasseringsprovision. Importören säljer derefter varan till minuthandlaren, hvilken lemnar sin accept för densamma, hvarefter importören går till banken och får penningar på vaxeln. Det är andra gången en vaxel kommer till banken för samma vara. Minuthandlaren säljer nu varan till landthandlanden och tager också sin betalning i en vaxel, som åter diskonteras i banken. Detta är den tredje vaxeln, som kommer in till banken för samma vara. Slutligen säljer landthandlanden varan till konsumenten och tager också

en vaxel i betalning, och så kan det hända att banken för fjerdagangen diskonterar en vaxel för samma vara. Dessa vaxlar äro dock af det rigtiga slaget vaxlar, som representera en verklig jord affär, men allting hänger likväl på, om den siste acceptanten, nemligen konsumenten, kan betala varan. Teoretiskt är det ju alldeles i sin ordning att man framför allt söker få vaxlar i sin portfölj, men i praktiken hafva de styrande mästarne i de enskilda bankerna skött sakerna så, att de befordrat en konsumtionskredit, som bringar oss till undergångens brant, om icke bättring eger rum. De hafva nemligen gifvit företrädet åt konsumenterne, men lemnat producenterne åt deras öde. Så snart en person, som konsumerar något, kommit med en vaxel, har han fått låna. Men producenten, som icke kan nöjas med ett vaxellån på några månader, har icke fått någon hjälp. På sådant sätt har en afart af vaxelrörelsen uppkommit, som kan fortgå så länge landet är solidt; men den gör också att i en kristid vaxelportföljen icke lemnar banken det stöd, den borde göra, då dess förbindelser skola infrias. I bankernas portföljer ligga, utan att tala om aekomodationsvaxlar, papper, som icke äro vaxlar annat än till namnet och som i andra länder icke skulle så benämnas. Utomlands skulle aldrig dylika papper få finnas i vaxelportföljen, och ingen människa kan förutse, huru stora förluster, detta förhållande kan medföra, om en kris inträffar. Då nu en tredjedel af bankernas kapital är utlånad mot vaxlar och dessa de bästa tillgångarna icke äro så goda som de borde vara, får man icke undra på, om man finner bankernas tillgångar vara något svaga.

Här talades i går om, att bankerna icke borde lemna några in-teckningslån, och detta anser äfven jag vara fullkomligt riktigt. In-teckningar äro icke papper, som passa hvarken för Riksbanken eller ännu mindre för de enskilda bankerna. Någon gång kan man naturligtvis få taga en in-teckning, men icke i någon väsentligare mån. I de enskilda bankerna uppgå emellertid in-teckningslånen till icke mindre än 32 millioner. Jag hoppas att alla dessa in-teckningar äro goda, men af bankrapporten kan man icke se, huru vida de ligga inom halfva taxeringsvärdet. Onskligt vore, att finansministern bestämde, att bankrapporten beträffande in-teckningar äfven upptoge deras kvalitet.

Vidare kommer nästa post i portföljen, aktierna, som representera ett värde af 13 millioner. Då man ej får upplysning om, hvilka dessa aktier äro, kan man naturligtvis ej bedöma deras värde. Åtminstone vågar jag ej yttra mig derom.

Derjemte hafva vi i portföljen varor eller reella säkerheter för 8 millioner. Äfven i de största utländska banker anser man varor såsom en utomordentlig säkerhet, och jag för min del skulle vara mycket glad, om våra banker vände sig mera åt det hållet, än de hittills gjort. Det blefve visserligen mycket obeqvämare än att taga vaxlar, men också mycket säkrare.

I portföljen finnas vidare skuldebref med endast namnsäkerhet till belopp af omkring 28 millioner. Namn äro mycket bra i goda tider men mycket dåliga i dåliga tider. Mot borgen finnas upptagna

*Lagförslag
angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.*

(Forts.)

Lagförslag
angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.

(Forts.)

utlemnade lån å omkring $3\frac{1}{2}$ million. Dessa tycker jag verkligen kunde hafva sammanförts med de sistnämnda fordringarna i en post å tillsammans 32 millioner.

Slutligen hafva vi den största posten, som Herr Wallenberg och andra bankmän alltid så högt klandrat, nemligen kassakreditiven, som uppgå till ej mindre än 64 millioner. Förr fick man veta, huru stor del af kreditiven, som lemnats mot prima säkerhet, men nu får man derom icke någon upplysning och kan således ej bedöma den saken.

Om nu en kris inträffar och rusning på bankerna uppstår, komma naturligtvis å vista-förbindelserna först i fråga. Först uttagas de på upp- och afskrifningsräkning innesående medlen och vidare de outtagna kreditiven, hvilka bankerna icke kunna neka att utbetala, utan att anses vara insolventa. Då bankerna taga så hög ränta och så god provision på kreditiven, måste väl kreditivinnehafvarne hafva någon rättighet, så att de vid behof kunna draga på sina reserver medelst kreditivanvisningar. Derför kan man icke anse annat, än att de outtagna kreditiven äro en bankernas skuld. Om nu en sådan rusning inträffar, hvarmed kunna de enskilda bankerna möta den, om ej Riksdagen är för tillfället församlad?

Men det finnes en annan fara, mine herrar, om den lag, som nu föreligger, antages, och det är depositörernes möjliga påståenden gent emot de enskilda bankerna. På tal härom och då man velat påstå, att jag i min sista brochyr skulle gjort mycket stora misräkningar och att hela min framställning vore virrig, vill jag för dem, som möjligen läst denna brochyr — då man vanligtvis icke gerna läser annat än sådant, som kommer från dem, med hvilka man sympatiserar, antager jag att de flesta här icke läst den — påpeka, att alla mina deri gjorda uttalanden och beräkningar hänsyfta på en möjligen inträffande kris och icke på de nuvarande förhållandena, ty jag vet lika väl som någon annan att, så länge den solidariska ansvarigheten finnes qvar, äfven den svagaste bank kan anses vara stark. Det påstås ju t. ex. att en delegare i Stockholms enskilda bank eger 10 millioner, och han ensam skulle således kunna betäcka en betydlig förlust, kanske större än den banken vid en rusning komme att vidkännas. Men om den solidariska ansvarigheten upphäfves, skulle dessa samma banker med ens blifva så svaga, att sannolikt hvarenda depositör skulle skynda att säga upp sina depositioner, innan de solidariska delegarne hunne lemna de särskilda institutionerna. Få deremot bankerna qvarleva under nuvarande förhållanden, är jag fullkomligt öfvertygad om, att äfven den svagaste bank är så så solid som någon. Jag har icke velat nedsätta någon bank, utan endast påpeka en fara, som jag anser ligga i detta lagförslags antagande. Om jag gjort detta på ett sätt, som herrarne icke godkänna, få herrarne ursäktat det, men hvar och en har sitt sätt, på hvilket han ser sakerna.

Man har sagt, att den starkaste enskilda bank skulle hafva ett helt annat utseende än den bank, som jag föreslagit. Den starkaste bank är stark äfven i kristider, derför att den arbetar på ett mycket bättre sätt än en svag bank och derför att den mottager depositioner

i stort antal från sina egna aktieegare i den provins, der den är förlagd och der intresset för dess uppehållande är djupt rotadt. Men äfven en sådan bank kan blifva svag, om den genom en lag, sådan som den nu föreslagna, skulle nödgas minska sin tillgängliga grundfond för att till säkerhet för sina sedlar pantsätta ett så stort belopp, som denna lag föreskrifver. Om de, som innehafla sedlar, komma och fordra liqid af den deposition, som är gjord, och banken skall realisera under kristider, huru stor skulle då förlusten blifva? Är det någon, som tilltror sig att ens tillnärmelsevis kunna bedöma den saken? Hur gick det t. ex. vid diskontens fall? Vid realisationen blef nettorevenyen ganska liten. Jag tror att så också skulle blifva förhållandet med de enskilda bankernas tillgångar, om en allmän bankkris i landet inträffade. Det är denna fara, som jag förutsett och som jag trott skulle kunna förebyggas genom ett tillmötesgående, på sätt Andra Kammaren i går beslöt. Jag hade trott, att de enskilda bankernas målsmän, med insigt om denna fara, skulle med glädje omfatta möjligheten af en aflösning på 10 eller 12 år på ett rationelt, enkelt, naturligt och riktigt sätt, och icke fortsätta att yrka på en sedelutgifningsrätt för nära nog all framtid genom en lag af civillagsnatur. Då jag härutinnan misstagit mig, så får jag säga, att jag anser det icke vara någon förlust, om detta förslag faller, ty derigenom bibehållas bankerna solidare, än om det skulle antagas. För min del anser jag det vara lyckligare, att bankerna få förnyade oktroyer enligt nu gällande lag, ty sedelutgifningen kan så småningom träffas äfven på andra sätt. Dock förutsätter jag härvid att de solidariska bankdelegare, som verkligen ega någon förmögenhet, icke draga sig ur bankerna under de närmaste åren. Jag har mycket noga genomgått listorna på de solidariska delegarne i våra enskilda banker och bland dem, som för närvarande utgöra ett antal af mer än 10,700 personer, funnit många solida män. Redan nu ombedjas dessa att stanna kvar, på det att ingen skada må tillfogas de särskilda bankinstitutionerna. Är man stark utan sådan hjälp, behöfver man icke befara något dylikt, men är man svag, så gör man rätt i att begära det, och då vore det önskligt, att de personer, som varit med om att dela de höga vinsterna, också, om mot förmodan en olycka skulle inträffa, ville vara med om att dela förlusterna. Om lottegarne blifva kvar, anser jag det således vara en lycka för landet, att föreliggande förslag afslås, men i annat fall ställer sig saken annorlunda. Då komma otvifvelaktigt de uppsägningar, jag förutsett, att ega rum på de olika räkningarna, och svårigheter af många slag lära då icke kunna afvärjas. Hade man velat göra en stark riksbank, som kunnat rediskontera åt de enskilda bankerna, så hade man haft en institution, som bankerna vid ett kritiskt tillfälle kunna vända sig till för att erhålla nödiga resurser till att komma ur det iråkade trångmålet. Nu har man icke någon sådan anstalt, och jag tror verkligen icke att de enskilda bankernas målsmän själft kunna bedöma, hvart deras påbörjade sträfvanden kunna leda. Men ordspråket säger: Skrattar bäst, som skrattar sist. Vi få se, huru det kommer att gestalta sig i framtiden. Jag hoppas visserligen det bästa och önskar visst icke att någon fara för de enskilda bankerna

*Lagförslag
angående
enskilda
bankbolag
med sedelut-
gifningsrätt.
(Forts.)*

Lagförslag angående enskilda bankbolag med sedelutgifningsrätt

skola inträffa — långt derifrån — men jag önskar icke heller att lagstiftningen i mitt fosterland skall bidra till att underlätta en sådan faras inträffande.

(Forts.) Jag frågar er, mine herrar, om någon kan tvingas att mottaga en privatbanksedel eller att hafva sina penningar kvar på depositionsräkning i en sådan bank. Nej, mine herrar, och om icke det förtroende som behöfves ligger till grund, då kan faran blifva stor. Denna fara är det jag påpekat just nu i dessa tider, då ingen fara för ruinerung förefins. Hade jag sett det ringaste tecken till fara för de enskilda bankerna, skulle icke ett ord kommit öfver mina läppar, ty jag skulle icke vara svensk, om jag ville skada för mitt fosterland så nyttiga och viktiga institutioner som bankerna. Nu skadas ingen men många väckas måhända. Detta har bankkomitén gjort. Denna väckelse kan läsas i hela bankkomiténs betänkande, utan att den dock tillräckligt beaktats, och just därför har jag med min ringa röst velat i fortsättning fästa uppmärksamheten härå och jag har icke slutat med det uttalande jag nu gjort, ty jag skall, då jag med min röst här icke blir hörd, succesivt söka att under lugna tider göra saken klar för dem, som icke genast kunna fatta den fara jag nu påpekat, och söka att verka för att de, som hafva insatt sina penningar i sedlar eller på deposition, icke må löpa risk att en dag se sina besparingar förlorade. Ni ären naturligtvis öfvertygade om dessa bankers soliditet och utan tvifvel är det på denna grund ni försvaren dem; jag är det icke, och detta är anledningen till mitt uttalande. Ni mån hafva rätt, det *kan* hända; men jag, jag kan få rätt.

Mine herrar, jag har endast några få ord att tillägga. Den punkt, som nu föreligger till afgörande, den om beloppet af sedlarne, skulle jag i någon mån vilja biträda. Jag skulle vilja yrka, att hvarje enskild bank finge en sedelutgifningsrätt, afseende utgifvandet af *en* tia, på det man kunde låta hänga upp denna i bankens sessionsrum såsom en påminnelse om, att detta lilla papper, jemte många liknande, varit anledningen till den storhet, våra banker lyckats vinna. Denna tia kunde vara behöflig för att i vårt fosterland få ett banksystem, som är riktigt och stöder sig på de principer och grunder, man i andra lyckats tillämpa, men här ty värr tillbakavisar. Mine herrar, det skulle vara en löjlighet att komma med ett sådant yrkande, jag erkänner det, och därför yrkar jag *intet*, ty jag hoppas *intet*.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdet fortsättande kl. 7 e. m.

Herr v. Talmannen: Denna 2 § i den föredragna lagen, sådan denna § är formulerad i Utskottets förslag, skiljer sig från motsvarande § i Kongl. Maj:ts proposition deri, att Utskottet föreslagit, att sedelutgifningsrätten, grundad på värdepapper, medgifves till högst 60,000,000 kronor för samtliga bankbolagen, under det Kongl. Maj:t deremot föreslagit beloppet till 50,000,000 kronor. Då det Kongl. förslaget både är och, efter min åsigt, äfven bort vara grundadt på

syftet att måttligt och varsamt inskränka den enskilda sedelutgifningsrätten, så gifver jag, för min del, företrädet åt Kongl. Maj:ts förslag. Det synes mig vara en väl vald siffra dessa 50,000,000, då den, enligt min åsigt, icke beröfvar de enskilda bankerna de nödiga medlen för den rörelse, som beror på sedelutgifningsrätten, men å andra sidan begränsar denna rätt, så att den icke må utgöra en frestelse att under gynsamma tider utsträcka lånerörelsen öfver hvad som är lämpligt, hvarjemte den lemnar åt Riksbankens sedlar ett större utrymme, än som denna för närvarande har i rörelsen. Det innebär äfven en fördel att beloppet är så limiteradt, att det ej öfverstiger det belopp, hvilket enskilda bankerna i allmänhet kunna hålla utelöpande i den allmänna rörelsen, och att således Riksbanken kan räkna på att vid tillfälligt större behof af sedlar, hvilket möjligen förekommer och som af gynsamma tider alltid framkallas, få utlemna de erforderliga sedlarne i allmänna rörelsen, utan att Riksbanken har att befara, att dess så utlemnade sedlar återkastas på den metalliska kassan, derigenom att de utbytas mot de sedlar, som de enskilda bankerna, med sin nuvarande faktiskt illimiterade sedelutgifning, kunna utlemna.

Då jag, för min del, således föredrager Kongl. Maj:ts proposition, ber jag få uttala den förhoppning, att i den händelse att Kammaren, med anledning deraf att Andra Kammaren bestämt beloppet till 40,000,000 kronor, skulle komma att stanna vid Utskottets förslag, eller 60,000,000 kronor, detta icke måtte ske annat än i syfte att vid den slutliga uppgörelsen återgå till 50,000,000 kronor, eller Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Bäckström: Jag är alldeles förekommen af Herr vice Talmannen i hans yttrande om lämpligheten af begränsning för närvarande till belopp af 60,000,000 kronor. Jag anser visserligen att beloppet kunde bestämmas till 50,000,000 kronor, men då Andra Kammaren fattat beslut och dervid sänkt siffran till 40,000,000, har jag tänkt mig att, om man nu medgifver 60,000,000, blir det prutmän och möjlighet till sammanjemkning.

Den föregående talaren, Herr Smith, beklagade sig öfver att så få yttrade sig i denna fråga. Jag frågar, huru det skulle blifva utrymme för så många att yttra sig, då han höll på så länge med sitt föredrag och delvis missbrukade tiden.

Som det är alla bekant, blef man begäfvad med en skrift för en tid sedan, som hade till rubrik: *bankfrågan*. Författaren till denna skrift har en mycket vacker inledning.

Jag hemställer till en hvar, om man kan studera den skriften och derigenom få ett oförvilladt omdöme. Jag har en alldeles motsatt uppfattning. Jag tror att den ärade författaren i högsta grad missleder genom denna skrift, ehuru jag vill förmoda, att det icke är afsigtligt utan föranledt mera af oförstånd eller lättsinne. Vore det afsigtligt detta vilseledande, vore det verkligen straffvärdt: nu vill jag hoppas att det är ursäktligt, såsom beroende på oförstånd.

I slutet på denna skrift har författaren behagat bland delegarne i enskilda banker upptaga äfven mitt obetydliga namn. Detta är

*Lagförslag
angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.*

(Forts.)

Lagförslag
angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.

(Forts.)

nu ett mycket litet misstag i förhållande till de storartade misstag, författaren i öfrigt gjort; men jag tager mig emellertid friheten upplysa, att jag *icke* är delegare i någon enskild bank.

Utan att på något sätt anse mig kunna inverka på den ärade författaren, vågar jag ändock uttala, att jag tror, att det skulle vara särdeles lämpligt, om han ville sluta att egna sin tid så mycket åt nationalekonomien. Efter hvad mig synes, verkar han med alla de stora ideer, som han satt i scen, så godt som intet gagn, de hafva alla gått i qvaf genast vid födelsen. Det må nu emellertid stå den ärade författaren och kammarledamoten fritt att spekulera bort sina egna penningar, men han bör ej verka derhän, att andra sätta in sina med svett och möda förvärfvade penningar i dylika företag. Jag skulle råda honom — om jag skulle tillåta mig ett råd — att egna sina återstående dagar till utveckling af den hufvudaffär, som han bedrifver, och som, menskligt att se, beredt honom en stor ekonomisk fördel, under det han af sina öfriga ekonomiska funderingar haft endast förluster.

Jag hemställer om bifall till Utskottets förslag, eller om sedelutgifningens begränsning till 60,000,000 kronor.

Herr Bergström: Herr Grefve och Talman! Gamla historien förtäljer om ett barbariskt folk, Partherna, hvilka i krig hade för sed att sedan de mot fienden afskjutit sina förgiftade pilar, gripa till flykten. Den talare, som så länge tog Kammarens tid i anspråk, synes hylla samma stridssätt. Sedan han mot sina motståndare afskjutit förgiftade pilar, har han flyktat från stridsplatsen. Men så vidt man kan nå honom under hans flykt, anser jag, att den, som vill sätta efter honom, är i sin goda rätt. Han har så omedelbart rigtat anfall mot mig, att det icke torde förvåna, om jag tager till ordet synnerligen för att vederlägga åtskilliga origtiga uppgifter, åsyftande att gifva en helt annan mening åt mina yttranden vid föregående tillfällen, än jag velat hafva inlagd i dem. Jag fäster mig först vid hans antydning, att det skulle vara något i hög grad olagligt, som jag i går föreslog Kammaren, nemligen, att hvad Kammaren komme att vidtaga i fråga om enskilda bankbolag med sedelutgifningsrätt måtte vidtagas endast under förutsättning och vilkor att Kamrarne i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag rörande tillägg till och ändringar i lagen angående Rikets Ständers bank komme att fatta sammanstående beslut. Redan den omständigheten, att vår högt aktade och ärade Talman, som är så väl hemmastadd i allt hvad som hörer till grundlagstolkning, upptog detta yrkande och derå framställde proposition, är bevis nog, att det var fullkomligt grundlagsenligt. Hade den flyktande ledamoten haft sig bekant, att sjelfva regeringen år 1883 satte flera lagförslag i sådan förbindelse med hvarandra, att åtminstone två förslags antagande gjordes beroende af att ett tredje antogs, hade för visso anmärkningen uteblifvit. Men det är icke att undra öfver, att han icke är inne i förhållandena och vet hvad lag tillständer eller förbjuder.

Med det andra anfalllet åsyftade nämnde ledamot att ådagalägga, att jag tillåtit mig förhåna svenska bondeståndet. Hvar och en, som

var närvarande vid det tillfälle, då jag afgaf mitt yttrande, måste med mig försäkra, att något spår och hän icke kan i detta yttrande uppletas. I anledning af Friherre Klinckowströms förklarande, att bakom Sveriges riksbank stode svenska folket, tillät jag mig att ur aflidne Friherre Skogmans allmänt kända historia om Riksbanken och allmänna lånerörelsen i Sverige uppläsa några punkter. Jag ville dermed visa, att så vackert och patetiskt friherrens uttryck än var, hade det af honom åberopade förhållande i ekonomiskt hänseende intet att betyda. Friherre Skogman omtalar nemligen, huru som vid 1800 års riksdag bondeståndet, hvilket dåmera öfvervunnit sin motvilja mot banken, för de tre andra stånden, som ursprungligen garanterat banken, tillkännagaf sin önskan att i dess förvaltning deltaga, samt att nämnda tre stånd funno godt bifalla, att bondeståndet utan all slags afgift eller tillskott finge inträda i förvaltningen af banken under gemensam garanti och den uttryckliga förbindelse, att bondeståndet med all dess fasta egendom ansvarade för så stor summa, som hvartdera af de tre andra ståndens andel i bankens då egande fond belöpte sig till. Derefter tillägger författaren: »Som bankens behållna öfverskott vid 1799 års slut steg till 3,530,023 riksdaler specie eller till 1,173,341 riksdaler för hvartdera af de tre stånden; så skulle, enligt handlingens ordalydelse, sistnämnda belopp ännu i dag kunna hos bondeståndet för bankens räkning utkrävas utöfver dess gemensamma ansvarighet.»

Efter att hafva uppläst detta erinrade jag, huru som erfarenheten från föregående tider visade, att denna bondeståndets förbindelse funnits till blott på papperet. År 1830, då den så kallade realisationen på det sätt verkställdes, att bankens sedlar inlöstes med allenast $\frac{3}{8}$ af det belopp, hvarå de lydde, ifrågasattes icke att utkräva vare sig berörda särskilda förbindelse hos bondeståndet, eller hos detta och de tre öfriga riksständens deras gemensamma ansvarighet och garanti för banken. Enligt hvad jag med visshet erinrar mig, sade jag uttryckligen, att icke heller något af de tre öfriga stånden någonsin erkänt sin skyldighet att hålla sedelinnehafvarne skadeslösa för hvad de lidit, och nämnde dervid särskildt ridderskapet och adeln. Så vidt jag förnummit, har dock icke någon ledamot af ridderskapet och adeln funnit sig förnämrad af mitt yttrande.

Hvad beträffar den långa jemmervisa, som den flyktade ledamoten sjungit deröfver, att han föregående dag fått så mycket stryk; så svarar jag dertill: att om han fått det, så har han också verkligen förtjent sådant. Han ansåg tillståndigt att omtala ett enskildt samtal, som egde rum mellan mig och honom. Det skall villigt erkännas, hvad som föreföll vid detta samtal. Han talade om, att äfven jag skulle få del af hvad han kallade sin senaste brochyr. Jag förklarade mig vara villig att mottaga den, emedan, yttrade jag, jag samlade smutslitteratur. Då denna brochyr, enligt min åsigt, är en smädelibell, och jag räknar alla smädelibeller till smutslitteraturen, anser jag yttrandet fullt berättigadt. Det torde icke behövas att påvisa många speciella ställen i denna skrift för att bevisa sanningen och riktigheten samt det adequata i mitt yttrande. Det torde vara nog att framhålla hans yttrande, att han icke vet, huru rege-

*Lagförslag
angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.*
(Forts.)

Lagförslag angående enskilda bankbolag med sedelutgifningsrätt.
(Forts.)

ringen kan stå till svars för att icke i tid hafva stäfsjat en så svindlande affär som Stockholms enskilda bank. Huru kan en affärsman tillåta sig att på det sättet skada krediten för en anstalt, som är i full verksamhet? En ärad talare här hade karakteriserat sammansatta Utskottets förslag såsom tanklöst. — I anledning deraf yttrade jag, att han i sin stränga dom gått öppnare och ridderligare till väga än den flyktade ledamoten, som i förberörda smädelibell förklarar Utskottets förslag vara »afvita».

Grundlagen skyddar visserligen — och väl är det — en riksdagsman mot åtal för de yttranden, han i denna sin egenskap fäller i Riksdagen; dock kan han, derest yrkande på åtal göres, ställas under sådant, om nemligen $\frac{5}{6}$ af ledamöterna i den Kammare, han tillhör, dertill gifva sitt bifall, och jag tror, att den flyktade ledamoten möjligen kunde äfventyra att blifva utlemnad till åtal, om någon fordrade det. Grundlagen har dock sannerligen icke velat skydda en riksdagsman för laga påföljd af de smädelser, som han tillåter sig i libeller, hvilka han tryckta skickar kring till Riksdagens ledamöter, utan han är utsatt för äfventyret att härför blifva stäld under tryckfrihetsåtal.

Det var två talare, som under gårdagen synnerligen sysselsatte sig med den allmänt aktade ledamoten Herr Smith. Det är bekant, hurusom en allmänt känd andlig orden, hvilken man med fog lägger många och svåra fel till last, men som dock åtminstone har den förtjensten att vilja uppehålla auktoritet och aktning för bestående förhållanden, i nämnda syfte hos sina adepter inskräper regeln: »eritis sicut cadaver». — »I skolen vara såsom lik»: Det föreföll mig, som om nämnde tvenne talare under sina föredrag sökte hos Herr Smith, denne adept vid Riksdagen, inskräpa, att han borde hafva aktning för siffror och faktiska förhållanden, med ett ord för sanningen. Grundtonen i samma föredrag ljöd för min inre uppfattning såsom: eris sicut cadaver, och då Herr Smith tycktes med uppmärksamhet lyssna till de honom gjorda föreställningarna, och jag därför trodde mig kunna antaga, att de skulle hafva och möjligen redan haft åsyftad verkan, började slutligen i mitt medvetande tempus futurum öfvergå till præsens, och grundtonen förvandlas till: es cadaver. Men ehuru Herr Smith förhöll sig stilla i går, har han likväl under natten kryat till sig och återuppträdt här, mera lifaktig än någonsin förut. Från att i går vara nära reducerad till lik, har han i dag åter lefvat upp. I öfverensstämmelse med det gamla svenska ordspråket: att det icke kan tålas, att lik tittar, anser jag därför lämpligt att ännu något litet sysselsätta mig med honom, hans görande och låtande. Han omtalade i sitt anförande med stolthet, hvilka de voro, som insatt honom i denna Kammare; men hvilka de än äro, som Herr Smith har att tacka för sitt val, bör han icke förglömma att han fått äran tillhöra en Kammare, der man någorlunda tager vara på sina ord. Jag tror på denna Kammares uppfostrande inverkan, och jag förtviflar icke om, att han efter några års arbete skall bättre väga sina ord, än han hittills gjort, samt visa sig mera tacksam och erkänsam för den ära, som berättigar honom att under resor i utlandet på visitkortet sätta: »Seneur de Suède». Emellertid,

då jag har så goda förhoppningar om honom och hans förbättring, skall jag icke vidare uppehålla mig med honom.

Beträffande den föreliggande paragrafen, tillåter jag mig blott att yttra ett par ord. Jag tror, att det vore klokt att besluta sig för bifall till Utskottets förslag för att, såsom förut är yttradt, vid sammanjemkningen komma till 50,000,000 kronor, eller det belopp, som föreslås i den Kongl. propositionen.

*Lagförslag
angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.
(Forts.)*

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade Herr Grefven och Tal-
mannen, att derunder yrkats, dels att förevarande paragraf skulle
godkännas, dels ock, af Herr *Törneblad*, att paragrafen skulle god-
kännas med den ändring, att summan sextio millioner nedsattes till
femtio millioner.

Sedermera gjordes propositioner enligt dessa begge yrkanden,
och förklarades propositionen på paragrafens godkännande i oförändradt
skick vara med öfvervägande ja besvarad.

3—5 §§.

Godkändes.

6 §.

Herr Ekenman, Victor: Det torde vara för Kammaren känt,
att den mycket framstående bankman, som nyligen afidit, men på
sin tid tillhörde denna Kammare, var af den åsigt, att den soli-
dariska ansvarigheten utgjorde en af hörnstenarne för de enskilda
bankerna. Det torde äfven vara för åtminstone flertalet af denna
Kammares ledamöter bekant, att den solidariska ansvarigheten varit
under kritiska förhållanden af synnerligt värde för de enskilda ban-
kerna och mer än en gång kommit dem att reda sig ur de svårig-
heter, hvori de i kritiska tider råkat. Om man sålunda uteslutande
ser denna fråga såsom fackman, skulle man måhända helst vilja
qvarhålla denna ansvarighet, men det är gifvet, att för Riksdagen
göra sig högre synpunkter gällande. Det är icke så mycket fråga
om hvad som ur bankintresse är godt, utan om hvad som i allmän-
het för den lugna ekonomiska utvecklingen är lämpligt. Ser man
saken ur denna för Riksdagen tvifvelsutan rigtiga synpunkt kommer
man måhända till det resultat, som framställdes å gårdagen af Sam-
mansatta Utskottets ordförande, då han påpekade de vådor, som en
tillämpning af den solidariska ansvarigheten skulle medföra. Jag
vill derföre icke ifrågasätta bibehållande af denna ansvarighet. Der-
emot tror jag, att en tillökning af den garanti, som man uppsatt för
de enskilda bankerna, kunde ske, utan att § i någon väsentlig mån
i fråga beträffande ordalydelsen rubbades, om i stället för orden:
»— — med lika belopp, som — —» insattes orden: »— — med två
gångar det belopp, som — —». Hvarje delegare komme då att an-
svara med ett belopp motsvarande två gånger hans andel i grund-
fonden. Jag yrkar, att detta måtte föreslås, och ber att få uttryck-

Lagförslag angående enskilda bankbolag med sedelutgifningsrätt. ligen tillkännagifva, att jag gör detta yrkande derför, att jag vet, att det skulle vara gagneligt och nyttigt och icke i ringaste mån störande inverka på antagande af detta förslag, hvars upphöjande till lag jag, för min del, anser skulle vara af särdeles gagn för landets utveckling i ekonomiskt och finansielt hänseende.

(Forts.)

Herr Bergström: Herr Grefve och Talman! Så länge frågan om huru det kommer att gestalta sig med afseende å lagen angående enskilda bankbolag med sedelutgifningsrätt är sväfvande, är det också oafgjordt, huru vida man kan antaga den lag, som är föreslagen rörande bankaktiebolags, sedelutgifvande bankbolags och sparbanks konkurs. Jag har föreställt mig, att när vi komma till denna senare lag, det lämpligaste beslut Kammarerna kan fatta vore att återförvisa Utskottets betänkande i den delen för att sedermera i sammanhang med ett sammanjemkningsförslag änyo underställas Kammarernas pröfning, antingen oförändradt, i händelse ett antagligt sammanjemkningsförslag kan åstadkommas, eller modifieradt, i händelse någon lag angående sedelutgifvande bankbolag icke kan komma till stånd. Ty äfven om 1874 års lag om enskilda banker fortfarande kommer att gälla, förefinnes ett behof af särskilda bestämmelser rörande sådan banks konkurs. Då nu denna § i andra stycket hänvisar just till lagen angående bankaktiebolags, sedelutgifvande bankbolags och sparbanks konkurs, torde det vara nödigt, att äfven denna § återförvisas; och jag tillåter mig derför framställa det yrkande, att Kammarerna ville till Utskottet återförvisa denna §.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade Herr Grefven och Talmannen, att i afseende på förevarande § yrkats, dels, af Herr *Ekenman*, att paragrafen skulle godkännas med den ändring, att orden: »lika belopp» utbyttes mot orden: »två gånger det belopp», dels ock, af Herr *Bergström*, att paragrafen skulle till Utskottet återförvisas.

Sedermera gjordes propositioner, först på godkännande af nämnda §, vidare på antagande af Herr *Ekenmans* förslag och slutligen på bifall till Herr *Bergströms* yrkande; och förklarades den sista propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

7—19 §§, I kapitlets öfverskrift, II kapitlet samt III kapitlets öfverskrift.

Godkändes.

25 §.

Herr Statsrådet Friherre *Tamm*: Kongl. Maj:t hade föreslagit, att för det belopp af sedlar, som medgifvits bankbolag att utfärda mot säkerhet i värdepapper, skulle såsom pant i allmänt förvar ned sättas sådana värdepapper, som i näst följande § förmälas.

§ 27 medgifver att sådana värdepapper må kunna utbytas mot

guld. Med anledning deraf förmodar jag, att Utskottet vid den ändring, det företagit af 25 §, äfven låtit inflyta ordet guld, så att der talas om »pant, bestående af guld eller värdepapper». I det senare momentet, der frågan behandlas, hvilket belopp af sedlar bankbolag derutöfver eger utfärda, är föreslaget, att denna utgifning skulle grunda sig på guld, hvilket banken skulle hafva till sådant värde, att först sedelutgifningen deraf motsvarades och dessutom 50 procent deraf. Nu skulle kunna hända, att med anledning af den redaktion, Utskottet föreslagit, dessa i sista momentet omtalade 50 procent komme att beräknas både på det guld, banken har innestående i utbyte mot i pant satt värdepapper, som utgör säkerhet för det af Kongl. Maj:t först medgifna sedelutgiftsbeloppet, och äfven på det guld, som banken insatt för den ytterligare sedelutgifning, banken sålunda får rättighet att verkställa. Jag har velat underställa Kammarens pröfning denna anmärkning, på det Kammarerna må komma i tillfälle att bestämma, huru vida ett sådant missförstånd vid lagens tillämpning skulle kunna tänkas komma in fråga.

*Lagförslag
angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifts-
rätt.*

(Forts.)

Herr Bergström: Herr Grefve och Talman! Då Andra Kammarerna just med anledning af den anmärkning, som här framställdes från statsrådsbanken, återremitterat denna paragraf, torde det vara lämpligt, att äfven denna Kammarer fattar enahanda beslut, på det Utskottet må taga i öfvervägande, om icke orden »*guld eller*» här kunde uteslutas, så att man endast behölle ordet »*värdepapper*». I denna stund förefaller det mig, som därför tala goda skäl.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes propositioner, först på godkännande af förevarande paragraf och sedan derpå att densamma skulle visas åter till Utskottet; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

26 §.

Herr Bergström: Redan då lagförslaget angående Riksbanken var föremål för Kammarens behandling, fäste jag uppmärksamheten derå, att, om det i samma lagförslag förekommande uttryck »*utlandets börser*» utbyttes mot »*utländsk börs*», borde motsvarande ändring vidtagas i nu föredragna 26 § af lagen angående enskilda bankbolag med sedelutgifts rätt. Såsom Kammarerna behagade erinra sig, biföll Kammarerna Herr Törnebladhs förslag att ändra »*utlandets börser*» till »*utländsk börs*». Deraf torde äfven följa, att det ifrågavarande uttrycket »*utlandets börser*» jemväl här ändras till »*utländsk börs*» hvarom jag så mycket hellre vågar framställa yrkande, som Andra Kammarerna redan fattat ett dylikt beslut.

Sedan öfverläggningen angående förevarande paragraf ansetts härmed slutad, gjordes propositioner, först på paragrafens godkännande i oförändradt skick och derefter på godkännande af paragrafen med den af Herr *Bergström* föreslagna ändring att orden: »*utlandets*

Lagförslag börser* utbyttes mot orden: *utländsk börs*; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.

27—29 §§.

Godkändes.

(Forts.)

30 §.

Herr Claëson: Utskottet har i förevarande paragraf gjort en ändring, som är synnerligen oegentlig. Kongl. Maj:t har utgått från det antagandet, att en sedelutgifvande bank stundom, utan att vilja det, kan släppa ut sedlar till större belopp än det är tillåtet, och stadgat att, om detta rättas inom fyra dagar, det ej skall betraktas såsom en förseelse. Först sedan respittiden gått till ända, skulle anmälan af Konungens Befallningshafvande göras, ty först då räknas det såsom ett brott, och skulle sådant öfverskridande inträffa flera gånger, ankomme det på Konungen att återkalla tillståndet att utgifva egna banksedlar. Enligt hvad Utskottet nu föreslagit, skulle anmälan *genast* ske hos Konungen om förhållandet, hvarigenom Konungen får veta både för mycket och för litet. Han får veta att ett legitimt öfverskridande egt rum, men när det illegitima sker, kommer icke underrättelse derom och Kongl. Maj:t saknar således nödig ledning för sin pröfning, om bank gjort sig skyldig till förlust af sin sedelutgifningsrätt. På dessa grunder ber jag att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag i oförändradt skick.

Herr Nyström: Jag nödgas framställa ett förslag till en mindre ändring i denna paragraf. Förhållandet är, såsom jag redan i går till en del påpekade, nemligen det, att den nordligaste banken i riket, som har sex kontor, hvilka äro belägna på ända till 50 mils afstånd från hvarandra i en landsort, som saknar och länge lärer få vänta på jernvägskommunikationer, omöjligt kan, äfven med den bästa vilja i världen, efterkomma denna föreskrift att inom fyra dagar rätta, om det oafsigtigt skulle hafva inträffat att någon tiokronesedel vore ute utöfver det bestämda beloppet och den bestämda tiden. På anhållan af styrelsen framställdes vid det allmänna bankmötet en ödmjuk begäran, att bankmötet ville för sin del behjerta denna den nordligaste bankens särskilda ställning, hvilken äfven ledde till en af mötet uttalad resolution, att det ansåg billigt och rätt, att för den nämnda banken bibehålla det nu gällande stadgandet om 10 dagars respittid. Denna åsigt torde ej heller jäfvas då man betänker, att telegrafan på långa sträckor icke alltid är brukbar och att meddelanden på den vägen samt postledes mellan bankkontoren ej kunna ske så ofta behöfvet fordrar. Dessutom är det mycket svårt att verkställa utredning af kassan, utgallra främmande sedlar samt skilja 10-kronesedlarne från de öfriga, allt på samma dag och sålunda göra klart, om det tillåtna beloppet verkligen är öfverskridet eller icke. Dertill kommer svårigheten med kontrollen. Skall man fordra att ett ombud från Konungen Befallningshafvande för hvarje

dag in finner sig och granskar tillståndet? Jag beder därför herrarne icke ställa det alltför illa i detta hänseende för denna aflägsna landsända, som är så illa lottad med hänsyn till kommunikationer. Bankinrättningarna derstädes söka dock att på bästa sätt upprätthålla en jämförelsevis med andra orter betydlig rörelse, som dessutom är i starkt framåtskridande.

Det förslag till ändring, som jag sålunda skulle vilja göra, lyder sålunda: Finnes bankbolag hafva sedlar på en gång utelöpande utöfver det belopp, som bolaget, enligt hvad här ofvan är vor det föreskrifvet, eger utfärda, skall, der förhållandet i bank, norr om Ångermanelfven ej blifver rättadt inom 10 dagar och i öfriga orter inom 4 dagar, bolaget till Statsverket erlägga ett tusen kronor, och så vidare i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag. Skulle detta mitt förslag med anledning af en möjlig redaktionsförändring icke kunna antagas, anhåller jag, att paragrafen måtte återremitteras.

Herr Reuterswärd: Ehuru jag medgifver, att hvad den siste talaren anfört är behjertansvärdt, fruktar jag, att det skulle taga sig illa ut, om man i detta hänseende skulle göra Ångermanelfven till gräns och införa en undantagslagstiftning för bankerna norr om densamma. Jag kan icke neka till, att jag också funnit tiden af fyra dagar väl kort äfven för de banker, som ligga i mellersta och södra Sverige. För min del skulle jag icke hafva något emot, om den utsträcktes en och annan dag längre, men lika för hela riket. Blevde tiden utsträckt till 6 dagar, borde äfven Norrlands-bankerna kunna hinna rätta de misstag, som möjligen ofrivilligt kunde uppstå.

Således vill jag för min del ej motsätta mig en återremiss i denna bestämda riktning, men jag har velat uttrycka den åsigten, att undantag ej bör göras för någon bank, vare sig söder eller norr om Ångermanelfven.

Herr Bergström: Herr Grefve och Talman! Jag tror icke, att en återremiss af förevarande paragraf skulle tjena något till, ty lagen är i denna del, liksom i de flesta andra, antagen af Andra Kammaren. Det är möjligt att tiden af fyra dagar är för kort för den i fråga varande af Herr Nyström omförmälda banken, men jag tillåter mig att fästa uppmärksamheten på, att enligt bank-komiténs förslag någon tid för rättande af sedelutgifningbeloppets öfverskridande ej var medgifven, utan en straffvärd förseelse ansågs vara begången, så fort öfverskridandet egt rum. Det är icke att hoppas, att någon förändring nu kan vinnas; en återförvisning skulle endast leda till en anmodan af Utskottet att Kammaren måtte fatta beslut.

Jag yrkar därför bifall till Kongl. Maj:ts förslag oförändradt.

Herr Nyström: Jag anhåller att såsom ytterligare skäl få tillägga, att kassans uppräknande försiggår endast en gång i veckan, då man således först derefter får reda på beloppet af utelöpande sedlar. Jag vill därför vidhålla mitt yrkande om återremiss, i syfte att möjligen äfven för hela riket tiden utsträckes till sju dagar, på det att Utskottet må få taga denna fråga i närmare öfvervägande.

*Lagförslag
angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.*

(Forts.)

Lagförslag angående enskilda bankbolag med sedelutgifningsrätt. Dervid tillåter jag mig påpeka, att den svenska lagstiftningen äfven i öfrigt ansett det billigt, att den nordligaste landsändan tillgodonjutes vissa förmåner; så t. ex. är besvärstiden derifrån längre än från södra och mellersta Sverige, som för öfrigt har förmånen af jernvägar och alla möjliga lätta kommunikationer till den grad, att de norrländska förhållandena dermed icke ens äro jemförliga.

(Forts.)

Jag vidhåller derför mitt yrkande om återremiss.

Herr Reuterswärd: Jag vill fästa den siste talarens uppmärksamhet på, att en återremiss till intet skulle tjena, då Andra Kammaren nyss godkänt paragrafen, såsom den föreligger i betänkandet; hade Herr Nyström föreslagit 6 eller 8 dagar och detta blefve Kammarens beslut, kunde en sammanjemkning hafva blifvit följden deraf, men en återremiss kan endast hafva till resultat en anmodan från Utskottet, att Kammaren ville fatta beslut.

Herr Nyström: Då jag hör, att Andra Kammaren antagit förslaget, återkallar jag naturligtvis mitt förslag om återremiss, men jag anhåller, att Kammaren måtte besluta den förändringen, att den föreslagna tiden förlänges till 7 dagar, och att denna tid måtte gälla för alla banker.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade Herr Grefven och Talmannen, att i afseende på förevarande § yrkats, dels, af Herr *Claëson*, att Kammaren, med afslag å Utskottets förslag i denna del, så vidt det skilde sig från motsvarande del af Kongl. Maj:ts förslag i ämnet, skulle antaga denna § att lyda på sätt Kongl. Maj:ts föreslagit, dels ock, af Herr *Nyström*, att Kongl. Maj:ts förslag till paragrafens lydelse skulle antagas med den ändring, att ordet »fyra» utbyttes mot ordet *sju*.

Sedermera gjordes propositioner, först på godkännande af paragrafen enligt Utskottets hemställan, vidare på bifall till Herr *Claësons* yrkande och sedan på antagande af Herr *Nyströms* förslag, hvar efter propositionen på bifall till Herr *Claësons* yrkande förnyades och förklarades vara med öfvervägande Ja besvarad.

31 §.

Friberre *Leijonhufvud*: Jag vill icke upprepa hvad förut blifvit yttradt angående de enskilda bankernas förhållande till Riksbanken och dennas öfvertagande af sedelutgifningsrätten; endast det vill jag åter framhålla, att såsom ett nödvändigt vilkor för denna Riksbankens uteslutande rätt anser jag, att densamma i vissa hänseenden undergår förändringar, bland hvilka en förändring af styrelsen är den vigtigaste enligt mitt förmenande.

En annan sak ber jag få framhålla, som jag ej tror förut under diskussionen påpekats. Man anser i allmänhet, att Riksbanken nu mera är fullständigt skild från statsverket. Dess historia har att uppvisa tvenne så kallade realisationer och vi veta, att dessa blifvit

en följd af att bankens affärer sammanblandats med statsverkets. Men nu menar man skulle något dylikt ej vara möjligt, då Riksbanken lyder ensamt under Riksdagen. Jag ber att få framhålla, att detta likväl är ganska möjligt, och att dervidlag Rubicon redan faktiskt är öfverskriden. Ett sådant förhållande inträdde då Riksdagen beviljade Riksgäldskontoret en kredit i Riksbanken på 1,500,000 kronor. Och då Riksdagens majoritet förlidet år ville stärka Riksbankens förmåga att utlemna papperssedlar i utbyte mot de enskilda bankernas, beslöts att Riksgäldskontoret skulle eventuellt afemna 7 millioner af sina obligationer till Riksbanken. Vidare innehar Riksbanken ett icke obetydligt antal af Riksgäldskontorets obligationer, till ett belopp för närvarande af öfver 4 millioner. Detta är sådana saker, om hvilka icke vore något att anmärka, så vida statsverket och Riksbanken vore absolut skilda åt och egde egna af hvarandra obcroende principaler, ty i sådant fall skulle de komma i det rättsliga förhållandet till hvarandra, att en bankens fordran kunde på laglig väg utkrävas af staten. Såsom förhållandet nu är, låter detta sig icke göra, nu är det faktiskt en sammanblandning af statens och bankens affärer. Staten och Riksbanken äro nu i den ställning till hvarandra, att om någon olycklig händelse inträffade, utgången skulle blifva densamma som förut. I syfte att, som man förestälde sig, stärka Riksbankens fonder skulle man ju vid ett annat tillfälle kunna lemna banken Riksgäldsobligationer till ändå mycket högre belopp än som 1885 beslöts, men hvad är i sjelfva verket detta annat än att vilja bereda sig tillgångar genom att lägga sina egna skuldsedlar i egen kassakista. Men om sådana händelser inträffade — t. ex. ett krig — att våra statsobligationer sjönke starkt i värde eller blefve osäljbara utomlands, hvad gagn hade då Riksbanken af de millioner riksgäldsobligationer man nedlagt i dess hvalf? Det är till och med tänkbart att Riksdagen förbjöde sina Bankofullmäktige att släppa ut dessa till banken öfverlemnade obligationer, för att de ej genom konkurrensen skulle sänka värdet på de nya riksgäldsobligationer, som man önskade utsända i marknaden. Banken kunde då snart blifva ur stånd att uppfylla sin förbindelse att inlösa sina sedlar med guld, och ingen tvångskurs i världen skulle då kunna hålla dess papperssedlar i full parikurs. Faran blefve den samma som de föregående gångerna och följderna sannolikt äfvenså. Detta är emellertid endast en af de anmärkningar, som kunna göras med fog emot Riksdagens envælde öfver banken och så länge detta fortgår i samma utsträckning, som nu är förhållandet, kan jag ej gå in på att öfverflytta hela sedelutgifningsrätten på Riksbanken och beröfva Kongl. Maj:t äfven det inflytande han för närvarande har på landets förseende med vårt vanliga bytesmedel.

Likaså synes det mig felaktigt att Riksdagen omedelbart besluter om hvar banken skall inrätta afdelningskontor, hvilket är en fråga som ensamt borde tillhöra Riksbankens styresmän att efter noggrann pröfning afgöra.

Med sådan uppfattning är det klart att jag ej kan rösta för sedelutgifningsrättens borttagande från de enskilda bankerna under

Lagförslag angående enskilda bankbolag med sedelutgifningsrätt. nu existerande förhållanden, utan anhåller jag derföre om bifall till Kongl. Maj:ts förslag i denna punkt.

Herr Bäckström: Jag är af den föregående talaren förekommen med afseende på skälen hvarför jag icke kan biträda hvad Utskottet här föreslagit; jag får i stället äfvenledes yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag, på det sätt likväl, att 10-kronorna komme att utgöra $\frac{3}{5}$ af det förut beslutna sedelutgifningsbeloppet, 60 millioner, d. v. s. 36 millioner. Detta senare belopp blir nog minskadt med tiden, men för närvarande anser jag det vara skäl, att hålla sig vid denna siffra.

Kammaren har under gårdagen blifvit från statsrådsbanken uppmanad att fatta sitt beslut i frågan som föreligger, ty tiden vore hardt när, att regeringen, om icke en ny banklag komme till stånd, måste bevilja nya oktrojer. Ja, åtminstone är det icke Riksdagens fel, att förslaget framkommit i, såsom man säger, sista minuten. Det är verkligen beklagligt att det icke förut blifvit bragt inför Riksdagen, hvarigenom man sannolikt kunnat komma till en lyckligare lösning af frågan, än nu, efter hvad jag fruktar, kan blifva fallet. Enär jag varit en medlem i Sammansatta Utskottet, kan jag intyga, att sedan Kongl. Maj:ts förslag dit blifvit remitteradt, har der arbetats med så att säga ångtryck, och det snart sagt natt och dag, och säkert har Utskottets högt ärade ordförande fått sätta till större delen af nätterna, för att genomtänka hvad Utskottet borde besluta. Felet ligger icke här.

Jag yrkar, såsom sagdt, bifall till förslaget om 10-kronornas begränsning till $\frac{3}{5}$ af de 60 millionerna.

Herr Forssell, Hans: Efter hvad som nu förekommit, lär det finnas ganska ringa, om ens någon utsigt för att meningarne i afseende på banklagstiftningen skola kunna sammanjemkas, vare sig på grundvalen af *det* förslag som framställes i den föredragna punkten af Utskottets betänkande eller på grundvalen af Kongl. Maj:ts förslag i samma punkt. Å ena sidan lærer man mycket hellre se, att bankoktrojer ånyo utfärdas efter 1874 års lag än genom lag fastställa tiokronesedlarnes indragning inom en på förhand bestämd tid. Å andra sidan lærer man hellre se oktrojerna förlängda efter 1874 års lag, än godkänna en lagfästad bestämmelse derom, att dessa sedlar af de enskilda bankerna skulle få utgifvas under ännu 10 års tid, en bestämmelse, som torde innebära ungefär detsamma som att utgifningen af tiokronesedlar för en obestämd och mycket lång framtid skulle åt bankerna bibehållas. Jag får bekänna, att den senare uppfattningen delar äfven jag. Framför det lagstadgande, som efter min åsigt skulle vara ett steg tillbaka, föredrager jag vida, att oktrojer ånyo utfärdas efter 1874 års lag, i hvilken dock är uttalad den efter min tanke rigtiga grundsatsen, att tiokronesedlarnes utgifvande af enskilda banker endast och allenast är provisorium.

För dem, som lika med mig anse, att utgifningen af småsedlar af enskilda bankinrättningar är en abnorm utväxt på vårt i många hänseenden ganska goda banksystem, torde föga vara förloradt på

att vänta med tålmod. Ty det lär icke lida något tvifvel, att inom ganska kort tid den öfvertygelsen skall i allt vidare kretsar göra sig gällande, att privilegiet på utgifvande af småsedlar är olämpligt. Jag erinrar derom, huru åsigterna i fråga om sedelutgifningsrätten redan hafva ändrats under de sju år, som förflutit, sedan denna fråga senast allvarligt förhandlades i denna Kammare. Man kan därför vara förvissad derom, att inom ett eller annat tiotal af år skall litet hvar med förvåning se tillbaka på den tid, då sådana påstående kunde på fullt allvar framställas, som att en indragning af småsedlarne skulle vara *liktydig* med en indragning af *hela* sedelutgifningsrätten, ja till och med liktydig med ett upphäfvande af all enskild bankverksamhet, och då en successiv indragning under så lång tid som 10 år af den lägsta sedelvalören kunde karakteriseras såsom ett ovarsamt attentat mot den enskilda bankverksamheten i vårt land. Efter hvad jag tror, kommer man då att om de nu föreliggande förslagen döma så här: vid 1886 års riksdag förelägo två förslag till den enskilda bankverksamhetens ombildning, det ena af ganska ringa betydelse och på det hela mycket varsamt, det var förslaget om en successiv indragning af en del af de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt. Det andra var långt mer genomgripande och vida djerfvare; det var förslaget att för 27 banker med 80 à 90 millioner sedlar och andra å vista förbindelser, samt omkring 200 millioner depositioner, på en gång rycka undan den solidariska ansvarighet, hvilken under mer än 50 år utgjort grundvalen för det stora och berättigade förtroende, som detta system åtnjutit hos allmänheten, och att ersätta densamma med dels en särskild pant och ansvarighet för sedlarne, dels en begränsad ansvarighet, bestämd till ett belopp af en gång grundfonden.

Jag vågar vidare påstå, att det skulle finnas långt större utsigt till meningarnes sammanjemkning i denna fråga, om det vore från något håll uppgifvet, hvad man egentligen menar med den förändrade organisation af Riksbanken, som skall uppställas såsom vilkor för tiokronesedlarnes indragning. Så länge det var tal om Riksbankens *förstärkning*, kunde man förstå, huru och när en sådan åtgärd kunde åvägbringas; och derom äro vi numera alla ense, att så vidt på kapitalstyrkan ankommer, Riksbanken redan är fullkomligt i stånd att öfvertaga de enskilda bankernas utgifning af tiokronesedlar. Men när det är fråga om Riksbankens nya organisation, hvad fordrar man då? hvad är det man verkligen vill begära?

Det är bekant, att en komité uppgjort förslag till en sådan organisation, men vi veta också alla, att ingen fraktion, intet parti, vare sig i denna Kammare eller Medkammaren vill eller vågar sätta *detta* förslag på sitt program. Ja regeringens främste man har för 3 månader sedan till statsrådsprotokollet uttalat sin åsigt, att »man sannolikt icke är i någon mån villig att från Riksdagens sida ingå på de förutsättningar, som komitén uppställt såsom nödvändiga i fråga om organisationen af en dylik centralbank». För min del vågar jag därför hysa den öfvertygelsen, att om man uppställer denna organisation såsom vilkor för tiokronesedlarnes indragning, betyder *detta* ingenting annat än att man anser rätten att utgifva dessa sedlar

*Lagförslag
angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.*

(Forts.)

*Lagförslag
angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.*
(Forts.)

böra för all framtid kvarblifva hos de enskilda bankerna; ty hvarken denna Kammare, eller den Andra Kammaren, hvarken Riksbankens vänner eller de enskilda bankernas vänner synas nu vara eller framdeles blifva villiga till just en sådan förändring af Riksbankens organisation. Ur praktisk synpunkt sett, vore därför visserligen af nöden, att från vederbörligt håll gäfves besked derom, hvilka praktiskt utförbara reformer af Riksbanken böra föregå en indragning af tiokronesedlarne från de enskilda bankerna, och att man sedan från samma håll med all makt måtte arbeta för en sådan reform.

Det är för mycket begärtdt, att de, som uppställa tiokronesedlarnes indragning såsom ett önskningsmål, skola låta afhålla sig derifrån endast deraf att ett annat önskningsmål, Riksbankens omorganisation, väl uppställles som en oeftergiflig fordran, men det oaktadt ständigt hålles sväfvande i fjerran såsom en för alla oklar och obestämd dimbild.

Om nu icke meningarne kunna förenas på grundvalen af något af dessa nämnda förslag, kan man ju likväl tänka sig såsom en möjlighet, att de kunde förenas om en begränsning i allmänhet af de enskilda bankernas sedelutgifning. Om en sådan begränsning är allt för mycket motbjudande i form af ett beslut om tiokronesedlarnes indragning, skulle det kanhända vara mer tilltalande för båda partierna, om man för tillfället undveke detta s. k. ödesdigra beslut, men i stället förberede detsamma så, att det om tio år kunde vara jemförelsevis lätt att genomföra. Om de enskilda bankernas sedelutgifning från 1889 begränsades i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts proposition till femtio millioner; om det tillika bestämdes att under oktrojtiden denna sedelutgifning successivt skulle begränsas derhän, att utgifningen af tiokronesedlar 1898 vore betydligt reducerad, och om slutligen åt Kongl. Maj:t bibehölles rättigheten, att efter oktrojtidsens slut, ifall sådant då funnes möjligt och nödigt, förordna om upphörande af utgifningen af tiokronesedlarne, så borde meningarne inom Riksdagen å ömse sidor kunna förenas, utan att regeringen behöfde anse sin omvårdnad om affärslifvets utveckling för nära trädd. I förhoppning om en sådan sammanjemkning vill jag icke nu framställa något yrkande.

Herr Stjernspetz: Långt innan Herr Statsrådet Tamm uppmanade oss att söka åstadkomma enighet, har jag för min del insett det stora behovet deraf, hvarför mina åtgöranden också gått ut derpå från första stund. Men just för att kunna nå detta mål, måste jag klart framhålla hvad denna Kammare hittills beslutat i frågan. Genom den nyss antagna lagen för Riksbanken hafva sådana förändringar vidtagits, som, utom större trygghet för banken själf, likväl minska Andra Kammarens dominerande inflytande på bankens förvaltning; genom antagande af aktiebanklagen, har Kammaren *höjt* minsta grundfundsbeloppet från af Kongl Maj:t hittills i praxis medgifna 100,000 kronor till 300,000, hvilket beslut måste verka som ett hinder emot upprättandet af sådane smärre aktiebanker som skulle kunna ersätta afdelningskontoren i landsorterna och underlätta den mindre bankrörelsen i städerna. Vidare hafva de af Kam-maren hittills antagna paragraferna i lagen rörande sedelutgifvande

banker hufvudsakligast gått ut på att bereda fördelar för privatbankerna eller rättare deras aktiegare; den solidariska ansvarigheten komme nemligen att minskas högst betydligt mot hvad förut är förhållandet och sedelutgifningen fastslås ända till 60 millioner för all framtid. Således äro alla dessa beslut ensidigt rigtade åt ett håll, nemligen till privatbankernes och dess delegares fördel. Det var därför icke utan förvåning jag hörde att Herr Bergström framstälde yrkande om att Andra Kammarens antagande af Riksbankslagen skulle vara ett vilkor för Första Kammarens antagande af föreliggande lag. Jag tror att Andra Kammaren och Riksbankens vänner kunna betacka sig för såväl den ena som den andra lagen. I Första Kammarens beslut kan man icke spåra *något* tillmötesgående mot den Andra Kammaren. För att komma till ett enigt och lyckligt resultat blifver derföre en betydlig revidering af Kammarens hittills fattade beslut nödvändigt. För min del hade jag velat yrka bifall till Utskottets föreliggande förslag, men då regeringen så bestämdt förklarar sig icke kunna sanktionera ordalydelsen af 31 paragrafen, afstår jag derifrån. Bankkomitén äfvensom vårt Banko-Utskott och snart sagdt alla som med frågans utredning haft befattning, hafva enstämmigt framhållit önskvärdheten i att inskränka den enskilda sedelutgifningsrätten och förr eller senare lägga denna rätt uti en enda banks hand. Deruti instämmer jag äfven för min del, ehuru jag tror, att en sådan öfvergång blott långsamt låter verkställa sig. Denna Kammares beslut gå emellertid alldeles stick i stäf mot uppnåendet af ett sådant mål. Första Kammaren tyckes sträfva till något helt annat.

Den af flere talare framhållna farhågan att Andra Kammaren möjligen skulle lemna Riksbanken i sticket, i fall banken behöfde påkalla statens hjälp, måste jag på det bestämdaste tillbakavisa såsom saknande allt stöd af verkliga fakta. Tvärt om är det samma Kammare som på det mest kraftiga sätt söker stärka Riksbanken, det hafva vi sett senast innevarande riksdag. Denna insinuation kan derföre icke vara grundad eller allvarligt menad.

Under det jag således instämmer i 31 §:s mening, vill jag likväl ej yrka dess antagande i oförändrad form.

Herr vice Talmannen: Frågan om bibehållandet af enskilda bankernas rätt att utgifva tiokronesedlar är efter min uppfattning i praktiskt afseende en bland de viktigaste, om icke den viktigaste frågan inom sedelutgifningens område. Jag är nemligen fullkomligt öfvertygad att, om denna rättighet borttages från de enskilda bankerna, så bortfaller i hög grad den förmåga att gagna den allmänna rörelsen, som dessa banker för närvarande på grund af sin sedelutgifning ega, och jag åberopar såsom stöd för denna åsigt så väl det sakförhållande, att de enskilda bankernas utelöpande sedlar i regeln till omkring $\frac{3}{5}$ utgöras af tiokronesedlar, äfvensom de uttalanden man städs hör af dem, som sysselsätta sig med enskild bankrörelse, och hvilkas erfarenhet och omdöme i frågan icke bör lemnas obeaktadt. Det är icke blott så, att de enskilda bankernas sedlar af högre valör ej kunna begagnas i rörelsen tillräckligt mycket,

*Lagförslag
angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.*

(Forts.)

Lagförslag angående enskilda bankbolag med sedelutgifningsrätt.
(Forts.)

för att banken i högre grad skall kunna betjena sig af dem vid sin sedelutgifning, utan de trycka äfven mer på invexlingskassan, emedan man för sedlar af högre valör måste vara beredd på en starkare invexling, då omloppstiden i rörelsen är kort. Min öfvertygelse är således den, att så länge man behöfver den enskilda bankverksamheten i en större omfattning, en indragning af tiokronosedlarne icke bör ega rum.

Jag tror icke att denna fråga beröres af den mycket omtalade reorganisationen af Riksbanken. Man har utan tvifvel i fråga om Riksbankens förhållanden gjort ett ganska viktigt inlägg, om man antager den förändrade lag som af Kongl. Maj:t vid denna riksdag föreslagits, men att ett förslag till en omfattande förändring af Riksbanken, hvarigenom den skulle väsentligen undandragas Riksdagens inflytande och komma under civillagen, icke har den aflägsnaste sannolikhet att göra sig gällande i någons af oss här närvarande lifstid, tror jag alla äro ense om.

Denna fråga bestämmer således icke min ställning till den enskilda sedelutgifningen, ty för mig är det hufvudsaken att det stöd den enskilda sedelutgifningsrätten medför för affärsverksamheten, icke borttages så länge den allmänna rörelsen är i behof af försträckningar i så betydlig grad och i så tung form, som nu är fallet.

Jag är i det afseendet af alldeles samma åsigt, som i går uttalades af Herr Axell. Det ligger en utomordentlig skilnad emellan den bankrörelse, hvilken nästan endast rör sig med affärsvexlar, som oupphörligt omsättas, och för hvilka medel ständigt in- och utgå, och den som bedrifves af alla våra banker, hvilka nödgas i så betydlig utsträckning sysselsätta sig med att äfven lemna förlag till den allmänna rörelsen och industrien.

För en sådan rörelse är det alltid nödvändigt att hafva ett visst stöd i den enskilda bankverksamheten, och det vore i högsta grad skadligt att kasta denna verksamhet om icke uteslutande så åtminstone i så stor utsträckning på Riksbanken, som skulle blifva händelsen, om de enskilda bankernas sedelutgifning upphörde, och en mängd af dessa nödgades i väsentlig mån inskränka sin rörelse.

Det är hufvudsakligen från den synpunkten, hvilken är lika giltig, vare sig jag tänker på den allmänna rörelsen, eller på Riksbanken såsom den, hvilken har att uppehålla myntvärdet, som jag afstyrker en åtgärd, hvilken efter min tanke skulle bryta stafven öfver de sedelutgifvande bankerna redan under den närmaste oktrogen, hvilket blefve följden, om man på sätt Utskottet föreslagit beslöt indragning af de enskilda bankernas rätt att utgifva tiokronosedlar.

Jag skall icke upptaga Kammarrens tid med att ingå i någon strid med den ärade talare, som nyss hade ordet och som kallade utgifvandet af sedlar i så små valörer, som 10 kronor, från de enskilda bankerna för en abnormitet. Man kan ju ställa sig på den ståndpunkten att man anser ett så litet myntrepresentativ, som 10 kronor, för en abnorm utväxt på sedelutgifningen. Men jag tror ej att det är berättigadt att, när man tolererar så små myntrepresentativ som Riksbankens femkronosedlar, säga att de enskilda bankernas sedlar å 10 kronor utgöra en abnormitet.

De enskilda bankernas sedelutgifning är till sin natur mera afsedd för lokala behof och då måste den också lämpa sig i afseende på valören efter dess behof.

Det är ytterst svårt att få någon fullständig kännedom om de utländska bankförhållandena i detta afseende. Att systemet: en enda sedelutgifvande bank, inom de flesta länder är rådande, eller åtminstone har ett mycket stort öfvertag, det veta vi. Men att sedan i detalj få fullt tillförlitlig reda på förhållandena är ej så lätt. Såvidt jag kunnat finna, existerar det dock ej i något annat land, än Finland, der den stora banken har rätt att utgifva lägre sedelvalörer, än de enskilda bankerna; jag vill dock nämna det särskilda undantagsförhållande, som eger rum inom tyska riket, der staten, ej banken, till mindre belopp utgifver småsedlar. Öfverallt annorstädes äro sedelvalörerna gemensamma för de stora och små bankerna, med undantag, endast af Skottland, der bankerna hafva rätt att utgifva sedlar på ett pound sterling, churu Englands bank icke utgifver sådana på mindre än fem pounds, och denna rättighet åtnjuta bankerna för att kunna sköta sin lokala verksamhet.

För min del måste jag således på det högsta afstyrka ett beslut, som innebär en absolut indragning af de enskilda bankernas tiokronesedlar under den första oktroy, som skulle lemnas på grund af denna lag. Men jag är så lifligt öfvertygad om den stora vikt, som ligger derpå att redan vid denna riksdag kunna komma till ett slut i denna fråga, att jag villigt skall lemna mitt understöd åt sådana medlingsförslag, som, utan att innebära våldsamma förändringar, i någon mån kunna närma sig till Medkammarens åsigt och sålunda bereda en möjlighet att lagstifta på ett tillfredsställande sätt. Jag har ej någon annan framställning att göra, än yrkande om bifall till Kongl. Maj:ts proposition. Men jag ber att få fästa uppmärksamheten derpå, att sådant som Kammarens beslut nu lyder i afseende på 2 § i banklagen, eller att sedelstocken för de enskilda bankerna blifvit bestämd till högst 60 millioner kronor, så innebär ett bifall till Kongl. Maj:ts proposition också rätt för de enskilda bankerna att utgifva tiokronesedlar till belopp af 36 millioner kronor. Det är icke min mening eller önskan att Kammaren skall stanna vid 36 millioner, utan jag hoppas att vi i 2 § skola komma till 50 millioner och sålunda enligt denna paragraf till 30 millioner.

Herr Reuterswärd: Dels med anledning af det lugnande anförande, som vi i går hörde från statsrådsbanken, dels ock på grund af Herr vice Talmannens senaste yttrande kan jag rörande denna § yttra mig ganska kort. Denna samt den 2:a §:en hade ingifvit mig vissa dubier, antingen jag skulle antaga denna lag, eller icke. Men efter de förklaringar, vi i går erhöilo, hafva alla mina betänkligheter fallit. När jag begärde ordet, var det för att få säga ungefärligen detsamma, som den siste ärade talaren, med anledning af ett yttrande från en person här, hvars kännedom i finansiella frågor och särskildt i bankfrågor har stor betydelse.

Han sade nemligen, att utgifvande af småsedlar är olämpligt och

*Lagförslag
angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.*
(Forts.)

Lagförslag angående enskilda bankbolag med sedelutgifningsrätt. ett oting för enskilda banker, och han beklagade, att man ej nu beslöt sig för en successiv afskrifning af tiokronesedlarne.

Men, mina herrar, det är väl icke för att uteslutande gynna delegarne i de sedelutgifvande bankerna, som vi önska att få bibehålla dem. Det är väl för deras egenskap att underlätta den allmänna rörelsen. Derför vågar jag påstå, att i samma stund, som de sedelutgifvande bankerna icke längre få utsläppa sedlar på lägre belopp än 50 kronor, komma dessa icke att i någon väsentlig mån underlätta den dagliga eller allmänna affärsrörelsen. Ty jag kan försäkra, att redan nu, efter det att för några år sedan femkronesedlarne indrogos från de sedelutgifvande bankerna, har man å landsbygden, för såvidt man bor något affägsat från bankkontor, den allra största svårighet att verkställa de dagliga liquiderna. Om jag skickar en tusenkronesedel till något bankkontor för att få den vexlad i femkronor, så kan jag knappt der få det. Jag måste vända mig till Stockholm eller till Riksbanken för att erhålla denna vexling. Visserligen ligger en stor lättnad deruti, att man från myntet kan bekomma silfvermynt som derifrån sändes portofritt till alla postkontor, men ehuru jag är tacksam för denna lättnad, så är det likväl för enadt med stora svårigheter för att icke säga kostnader, så länge den bestämmelsen fortfar att jag icke kan få en valör i silfver till smärre belopp än 500 kronor. Om jag t. ex. behöfver tioöresstycken, skall jag taga 5,000. Om jag vill hafva tjugufemöringar, måste jag taga 2,000 stycken etc. för att kunna verkställa de dagliga eller månatliga liquiderna. Vid en bruksrörelse t. ex. måste man ju ständigt hålla kassa. En gång måste jag sända en hundrakronesedel ett par mil för att få den vexlad i små sedlar. Hade man, när vi togo bort skillingsedlarne, enkronor- och trekronorsedlarna, sagt: vi skola taga bort tiokronorna också, hade man ansett detta vara en ren omöjlighet.

Och detta skulle otvifvelaktigt vara att i hög grad försvåra den allmänna och dagliga rörelsen, hvilken borde kunna försiggå med större lätthet, då vi hafva en sådan mängd bankkontor i landet.

För min del kan jag icke inse hvad för olycka, som skulle kunna uppstå, så snart de enskilda bankerna lemna fulla garantier för den utelöpande sedelstocken, eller hvarför man skall motsätta sig utgifvandet af dessa tiokronesedlar, som äro till så stor nytta, hjälp och lättnad för den stora allmänheten.

Visserligen kan man säga, att vi hafva guldmynt på både fem och tio kronor och att vi då icke behöfva sedelmynt på samma valörer. Men det kan jag försäkra herrarne, att om jag vill betala en forbonde genom att lemna ett guldmynt, så säger han: »kan inte herrn lemna mig en sedel, så får det hellre vara till en annan gång, ty den der tappar jag bort; jag tappade i fjor en tio krona i snön, ty jag var frusen om fingrarne, och den fick jag aldrig reda på; gif mig därför hellre en sedel.» När vi öfvergingo till guldfot, då talades det om, huru man skulle få se »guld i allas fickor.» Men huru har det blifvit med den saken? Jo, ingen vill taga emot det. Jag sjelf, ty så föräldrade åsigter har jag, mottager icke gerna guldmynt i betalning, ty jag begagnar ingen särskild portmonnä för guldmynt.

Vidare sade den ärade talaren, att en 10-kronesedel vore en »småsedel.» Ja, det må vara, att den är det i vår ficka, men den är det icke i *arbetarens*, ty der är den en ganska stor sedel. Om jag skall betala en arbetare 10 kronor och säger åt honom: »gif mig 40 kronor tillbaka på denna 50 krona», så svarar han: »nej, det vill jag icke, om jag också kunde, då väntar jag hellre, ty en 50-kronesedel kan jag icke använda eller få vexlad.» När så är förhållandet, är det verkligen förvånande, att man har en sådan motvilja för de enskilda bankernas 10-kronesedlar. Jag är icke delegare i någon enskild bank och jag står icke heller såsom sådan upptagen i det märkvärdiga cirkuläret. Jag talar i allmänt intresse och jag har funnit, att det allmänna haft ganska stora olägenheter genom dessa ständiga rubbningar i det bestående.

Jag var beredd att rösta bifall till Kongl. Maj:ts förslag. Likväl om det är så, att Andra Kammaren antagit Utskottets förslag, så — icke för det jag vill yrka derpå — skulle det kunna vara en möjlighet, att derigenom lättare få ett sammanjemkningsförslag om man antog Kongl. Maj:ts förslag med en förkortning, d. v. s. att 2 mom. skulle få följande lydelse: »banksedlar må lyda endast å tio, femtio, ett hundra, fem hundra och ett tusen kronor.» Der skulle man sluta och sedan skulle man öfverlemnna åt Utskottet att söka sammanjemka på det sätt som är möjligt. Jag framställer icke detta såsom mitt förslag, men för att få lagförslaget igenom skulle det kunna vara en utväg. Ty jag vet icke hvad som i dessa två möt hvarandra så stridande förslag som Kongl. Maj:ts och Utskottets skulle kunna sammanjemkas, om man icke hade detta medel i sin hand att låta det vara alldeles oberördt, huru mycket en bank skall få gifva ut i tiokronesedlar. Jag ämnar rösta bifall till Kongl. Maj:ts förslag, så vida ingen annan yrkar på den af mig nu angifna förkortning. Jag tror dock att det vore väl, om vi kunde få lagen afgjord vid denna riksdag, ty sker det icke nu, så kommer det icke att ske i min tid, derom är jag fullkomligt öfvertygad.

Herr Nyström: Med åberopande af mitt anförande i går ber jag att endast få tillägga några få ord.

Jag erkände då, att jag var delegare i enskild bank, men jag anser mig ingalunda för den skull vara någon ohederlig man, såsom i det utkastade cirkuläret insinuerats om dem, som äro delegare i enskilda banker; den beskyllningen tillbakavisar jag. Ty jag talar i denna Kammare så som jag med mitt samvete kan svara för, det kan jag försäkra.

Efter hvad jag hört af diskussionen i denna fråga så väl i går som i dag, har jag icke kunnat finna, att någon enda, vare sig riksbanksvän eller enskild banks vän, satt sig emot att så småningom af Riksbanken bilda en enda sedelutgifvande bank. Det anser jag ock, att Riksbanken bör blifva. Det är nu endast fråga om tiden, inom hvilken detta bör ske. Åsigtterna hafva endast i det fallet varit stridiga. Jag för min del anser af praktiska skäl det vara alldeles omöjligt att annat än så småningom gå till väga i detta afseende,

*Lagförslag
angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.*

(Forts.)

Lagförslag angående enskilda bankbolag med sedelutgifningsrätt. ty jag tror, att annars en högst svår ställning i landet skall kunna uppstå, hvilken man, om möjligt är, bör söka undvika.

När nu detta förslag afser att inskränka sedelutgifningsrätten för de enskilda bankerna från 80 eller 90 millioner kronor till 50 millioner, såsom Kongl. Maj:t föreslagit, eller till 60 millioner, såsom Utskottet föreslagit och denna Kammare antagit, ligger ju deri, enligt mitt förmenande, en så genomgripande inskränkning och nedsättning i sedelutgifningsrätten för de enskilda bankerna, att man icke borde tänka på någon vidare inskränkning i dessa bankers verksamhet under den först blifvande oktroyen. Framdeles vid förnyad oktroy kan måhända sådant ske och hela sedelutgifningsrätten för de enskilda bankerna indragas — det må blifva följande Riksdagars värf. Nu vill jag endast tillägga på de skäl, som jag i går anförde, att denna paragraf, om den antages, så som den här blifvit framställd, skulle frångå åtminstone de norrländska bankerna mera än hälften af deras sedelutgifningsrätt. Och det kan väl ingen af herrarne bestrida, att så skall blifva förhållandet. Är det då rimligt att antaga denna lag? Kan man då icke hellre nu, såsom herr Reuterswärd nyss framhöll, antaga Kongl. Maj:ts förslag med den förkortning, att hela senare delen om inskränkning i tiokronesedlarnes utgifvande borttages? Det är det jag håller på. Och jag yrkar således bifall till Kongl. Maj:ts proposition med utslutande af allt, som innehålles från och med ordet »varande» till paragrafens slut.

Herr Bäckström: Jag är uppkallad af den ärade talaren på Gefleborgsbanken, som var synnerligt mån om att bibehålla rätten för Kongl. Maj:t, att, när han så behagade, d. v. s. fann det vara nödigt och nyttigt för landet, indraga tiokronesedlarna. Ja, i de händer, som finansportföljen nu ligger, är jag trygg och lugn för en sådan åtgärd. Men den der portföljen den går och vandrar från den ene till den andre och man vet icke alltid, hvar den kommer att hamna till slut. Kongl. Maj:t kunde ju få en rådgifvare, som icke beaktade faran af att vid ett mindre lägligt tillfälle dekretera borttagandet af 10-kronesedlarna. Det är detta jag är rädd för, och det är detta jag vill undvika.

Hvad nu herr Nyströms förslag beträffar, att stryka en del af paragrafen, anser jag icke lämpligt att bifalla det, ty Kammaren bör säga ifrån hvad den vill och, för min del yrkar jag derföre bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Rop hördes nu på proposition.

Herr Bexell: Jag anhåller om ursäkt för att jag djerfves taga Kammarens tid i anspråk uti ett ämne, hvori jag tyvärr är föga hemmastadd. Jag vill ingalunda ingå i enskildheter; hvad jag vill hafva sagdt är, att om våra privatbanker skola bibehållas, så böra de bibehållas i sådant skick att allmänheten kan hafva gagn af dem. Som bekant är, hafva bankerna nu en längre tid existerat under ganska gynsamma förhållanden, och af allmänheten ansetts för att låta väl betala sig. Men detta oakadt hafva de icke kunnat gifva någon

stor utdelning — af en talare, som sade sig vara lottegarare i tre privatbanker uppgafs i går 7 procent. Derest vi indraga sedelutgifningsrätten för de enskilda bankerna måste ju dessa röra sig med Riksbankens sedlar, och det kommer naturligtvis alltid att kostas något. Jag kan ej frigöra mig från den fruktan, att de då komma att taga revanche på allmänheten, så att denna får betala hvad de genom förlusten af sedelutgifningsrätten förlora. Alltså skola vi behålla privatbankerna, må vi också se till, att de kunna existera och tjena allmänheten, utan att låta den låntagande betala hvad de genom en indragen sedelutgifningsrätt förlorat. Jag tillåter mig för öfrigt upplysa att jag hvarken är lottegarare eller låntagare i någon privatbank.

*Lagförslag
angående
enskilda
bankbolag
med sedelut-
gifningsrätt.*
(Forts.)

Jag gör intet yrkande.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att i afseende på förevarande paragraf yrkats dels, af Friherre *Leijonhufvud*, att Kammaren, med afslag å Utskottets förslag i denna del, så vidt det skilde sig från motsvarande del af Kongl. Maj:ts förslag i ämnet, skulle antaga denna paragraf att lyda på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, dels ock, af Herr *Nyström*, att Kongl. Maj:ts förslag till paragrafens lydelse skulle antagas med den ändring att slutmeningen: »varande det dock, etc. — — — utgör», skulle utgå.

Derefter gjordes propositioner, först på godkännande af paragrafen med den lydelse Utskottet föreslagit; vidare på bifall till Friherre *Leijonhufvuds* yrkande och sedermera på antagande af Herr *Nyströms* förslag, hvarefter propositionen på bifall till Friherre *Leijonhufvuds* yrkande upprepades, och förklarades vara med öfvervägande ja besvarad.

Den vidare behandlingen af förevarande utlåtande uppsköts till aftonsammanträdet.

Kammaren åtskildes kl. 3,27 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Lördagen den 8 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag dels till Riksdagens skrivelser till Konungen:

N:o 50, i fråga om nedsättning i telegramportot;

N:o 51, angående höjande af högsta delaktighetsbeloppet i folkskoleläraryrkes pensionsinrättning; och

N:o 52, om vidtagande af åtgärder för afskaffande af kollektor för statsändamål;

dels äfven till §§ i riksdagsbeslutet:

N:o 20, angående stämpelafgiften;

N:o 21, angående bestämmelser om vård och förvaltning af Stockholms stads allmänna begrafningsplatser;

N:o 22, angående vilkoren för tillverkning af bränvin; och

N:o 23, angående förändrad lydelse af § 26 mom. 5 i förordningen om vilkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker den 29 Maj 1885.

Fortsattes föredragningen af sammansatta Banko- och Lag-Utskottets Utlåtande N:o 1.

*Lagförslag
angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgifnings-
rätt.*

3 punkten.

*Utskottets förslag till lag angående enskilda bankbolag med sedel-
utgifningsrätt.*

32—35 §§.

Godkändes.

36 §.

Herr Bergström: Herr Grefve och Talman! Kongl. Maj:ts förslag bestämmer i 36 § endast att, om bankbolag vill afstå sin

sedelutgiftningsrätt eller någon del deraf, bolaget skall derom hos Konungen göra anmälan. Deremot har Utskottet vid denna paragraf gjort två särskilda tillägg, gående ut på, det ena, att den sedelutgiftningsrätt, som afstås, icke må vidare till bankbolag upplätas, och det andra, att lag samma vare om sedelutgiftningsrätt, som bankbolag förverkat, eller som tillhört bankbolag, hvilket blifvit upplöst. Dessa tillägg lemna utan allt afseende rörelsens behof af enskilda bank-sedlar till sammanräknadt belopp af femtio millioner kronor. Det är Kongl. Maj:ts och bankkomiténs väl grundade åsigt, att den allmänna rörelsen ännu kräver ett så stort belopp privatbanksedlar. Skulle dessa tillägg komma att ega bestånd, blefve följden den, att i förutsatta händelser den allmänna rörelsen icke komme att till fullo åtnjuta det belopp, som för densamma erfordras, utan en brist uppstode motsvarande det belopp, som en eller annan bank afstått eller förverkat, eller som tillhört ett bolag, hvilket blifvit upplöst.

Jag yrkar för den skull, och med afseende å hvad från regeringens sida blifvit yttradt rörande denna paragraf, att Kammaren ville, med ogillande af Utskottets förslag, bifalla Kongl. Maj:ts förslag oförändradt.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes propositioner, först på antagande af Utskottets förslag till förevarande paragrafs lydelse och sedan derpå att Kammaren, med afslag å Utskottets berörda förslag, så vidt det skilde sig från motsvarande del af Kongl. Maj:ts förslag i ämnet, skulle godkänna paragrafen med den lydelse Kongl. Maj:st föreslagit; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Förslagens öfriga delar.

Godkändes.

Utskottets i 3 punkten gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom Kammarens beslut i afseende på den föreslagna lagen.

4 punkten.

Bifölls.

5 punkten.

Utskottets förslag till lag angående bankaktiebolags, sedelutgiftvande bankbolags och sparbanks konkurs.

1 §.

Herr Bergström: Herr Grefve och Talman! På de skäl, hvilka jag anförde till stöd för min hemställan, att Kammaren ville till Ut-

*Lagförslag
angående
enskilda
bankbolag
med sedel-
utgiftnings-
rätt.*

(Forts.)

*Lagförslag
angående
bankaktie-
bolags, sedel-
utgiftvande
bankbolags
och
sparbanks
konkurs.*

Lagförslag angående bankaktiebolags, sedelutgifvande bankbolags och sparbanks konkurs. skottet återremittera § 6 i lagen angående enskilda bankbolag, med sedelutgifningsrätt, tillåter jag mig äfven hemställa, att Kammaren ville återförvisa nu förevarande första paragraf i lagen angående bankaktiebolags, sedelutgifvande bankbolags och sparbanks konkurs; och kommer jag att framställa enahanda yrkande vid hvarje efterföljande paragraf. Derjemte anser jag mig böra tillkännagifva, att Andra Kammaren återförvisat denna lag i dess helhet.

(Forts.)

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes propositioner, först på godkännande af förevarande paragraf och sedan derpå att densamma skulle till Utskottet återförvisas; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Herr Bergström: För vinnande af tid tillåter jag mig hemställa, att Kammaren måtte finna, att de följande paragraferna icke behöfva uppläsa, såvida icke någon särskildt påkallar det.

Denna hemställan bifölls.

Förslagens öfriga delar.

Visades hvar för sig åter till Utskottet på särskilda, af Herr Bergström framställda yrkanden.

Utskottets i 5 punkten gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom Kammarens beslut i afseende på den föreslagna lagen.

Herr Bergström: Herr Grefve och Talman! Då nu öfverläggningen om Kongl. Maj:ts i detta betänkande behandlade propositioner är afslutad, ber jag att få göra Kammaren ett meddelande, deri jag vill rätta ett misstag, hvartill jag har gjort mig skyldig. Då Herr Smith efter att hafva hållit det föredrag, som framkallade en replik från min sida, aflägsnade sig, antog jag, att hans aflägsnande härledde sig från önskan att slippa åhöra repliken. Jag har sedan förspott, att orsaken till hans bortgång lär hafva varit ett allvarligt illamående, och att han derunder uppehållit sig i ett annat rum här inom riksdagshuset. Detta har jag ansett för min pligt att meddela Kammaren, då jag alltjemt antog, att han aflägsnade sig endast för att undgå afhörandet af repliken.

Vidare vill jag bedja, att de latinska ord, jag yttrade vid tillfället, må förstås i fullt latinsk mening, och att man icke deri inlägger någon allegorisk eller öfverförd betydelse.

7 punkten.

Bifölls.

Föredrogs å nyo och bifölls Stats-Utskottets den 4 och 5 i denna månad bordlagda memorial N:o 62, med anledning af en Riksdagen erbjuden gifva af åtskilliga byster och medaljonger af riksdagsmän.

Föredrogs å nyo och bifölls Lag-Utskottets den 4 och 5 innevarande Maj bordlagda utlåtande N:o 57, i anledning af väckt motion om ändring i gällande bestämmelser rörande egares rätt att återbekomma stulet gods från innehafvare, som tillhandlat sig detsamma af misstänkt person.

Föredrogs å nyo och bifölls Riksdagens särskilda Utskotts den 4 och 5 i denna månad bordlagda memorial N:o 3, angående aflöning åt dess sekreterare och dess vaktmästare.

Föredrogs å nyo Bevillnings-Utskottets den 6 och 7 innevarande Maj bordlagda betänkande N:o 16, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i afseende på afgifterna för tullnederlag samt med förslag till förordning angående allmänt frilager.

På framställning af Herr Grefven och Talmannen beslöts, att betänkandet skulle punktvis företagas till afgörande, samt att beträffande 2 punkten Utskottets hemställan skulle förekomma, efter det Kongl. Maj:ts förslag till förordning angående allmänt frilager blifvit paragrafvis genomgånget med rubrik sist.

1 punkten.

Bifölls.

2 punkten.

Kongl. Maj:ts förslag till förordning angående allmänt frilager.

§ 1.

Herr Wærn, Carl Fredrik: Då den inrättning, som här är föreslagen, skulle vara till synnerlig nytta för dem, som kunde deraf begagna sig, får jag anhålla om bifall till det förevarande förslaget till förordning angående allmänt frilager.

Herr Dahl: Då yrkande gjorts om bifall till Kongl. Maj:ts proposition, anser jag mig, å Utskottets vägnar, böra anhålla om bifall till Utskottets förslag. Jag skulle kunna hafva åtskilligt att invända mot bestämmelserna i flera paragrafer af denna Förordning; men jag

*Förslag till
förordning
angående
allmänt
frilager.*

Förslag till förordning angående allmänt frilager.
(Forts.)

anser mig icke böra dermed upptaga Kammarens tid. Jag vill blott fästa uppmärksamheten på det oegentliga i denna frilagersinstitution. Jag anser, att, genom den nederlagsrätt, som redan är medgifven, beredes samma förmån åt våra exportörer och importörer. Jag kan icke inse annat, än att det är klokast att icke bifalla lagen i dess förevarande skick, och jag får derföre, med hänvisning till Utskottets betänkande, anhålla om bifall till dess hemställan.

Herr Wærn, Carl Fredrik: Detta lagförslag har varit behandladt af åtskilliga embetsmyndigheter med särskild sakkunskap, hvilka noga reviderat detsamma. Frilagerinstitutionen innebär en synnerligen stor lättnad i tullbehandlingen och har länge varit gängse i Köpenhamn och äfven i Kristiania. Det är visserligen ett inskränkt område, hvarom här är fråga, ty endast två eller tre städer i vårt land kunna begagna sig af frilager, nemligen Stockholm, Göteborg och i synnerhet Malmö. Men för dessa innebär det en möjlighet att deltaga i den utländska transitohandeln, och kan måhända blifva af ganska stor betydelse. Nederlagsrätten lemnar alldeles icke något vederlag härför. Frilagret är omgifvet af så stark kontroll, som något embetsverk kan tänkas utöfva. Det medför således ingen fara för riket, utan frågan är blott den: vill ni tillåta dessa städer den frihet, som fordras för att täfla med t. ex. Köpenhamns affärsmän. De importera varor från ett land och exportera dem till ett annat, just till följd af denna rätt till frilager. Detta är den enkla frågan. Jag har icke kunnat förstå Bevillings-Utskottets motstånd på annat sätt, än att Utskottet för närvarande icke vill medgifva handeln någon som helst förmån. Jag kan icke finna annat, än att, sedan så stora ansträngningar blifvit gjorda och så mycket arbete nedlagdt för åvägabringande af denna institution, som endast kan vara till nytta för landet, om den kommer till stånd, man också bör bifalla förslaget derom. Jag anhåller således fortfarande om bifall till detsamma.

Herr Bexell: Jag får äfven yrka afslag å förevarande förslag.

Herr Hedlund: Jag ber blott att i korthet få nämna, att hos Utskottets majoritet, som har afstyrkt denna sak, och hos den ärade ledamot af Utskottet, som nu yrkat afslag å saken och bifall till Utskottets betänkande, har röjt sig en temligen stor obekantskap med hvad som afses med detta frilager. Då man kunnat säga, att frilager och nederlag äro så likartade, att det ena uppfyller det andras ändamål, då har jag också rättighet att säga, att man icke känner förhållandet. Med frilager menar man en stor inhägnad plats, der köpmän få hafva sina särskilda förvaringsrum under noggrann kontroll, och dit de kunna få skicka ned från sina kontor och taga större eller mindre quantiteter af dessa varor till förtullning; de varor, som de icke vilja afsätta hemma i landet, kunna de utan förtullning skicka ut till ett annat land. Om i en större handelsstad en sådan rättighet är medgifven, så som fallet är i Köpenhamn och Kristiania, — i Köpenhamn har jag sett ett sådant frilager och funnit, hvilken be-

tydlig lättnad derigenom beredes åt Köpenhamns affärsverld — så har man alla förmåner af en sträng kontroll, men också all bekvämlighet och möjlighet att, såsom Herr Wærn nämnde, drifva en handel å utlandet, som eljest icke är möjlig. Nederlagsrätt åter erhåller jag så, att jag hyr en källare och deri inlägger åtskilliga varor, såsom t. ex. kaffe, samt lemnar den ena nyckeln till tullförvaltningen och behåller den andra i min egen vård. Vill jag sedan uttaga några varor, så skall jag besvära tullkammaren med att ditskicka en tjänsteman eller vaktmästare, hvarpå jag kan få vänta ganska länge. Här säger man, att detta frilager skulle blifva en undantagsförmån för vissa större handelsstäder. Ja, visserligen, emedan endast de större och mäktigare städerna kunna åstadkomma dessa dyrbara etablissement, som för frilagets inrättande erfordras. Derför påkallas nemligen särskilda inrättningar, hvilka kosta flera hundra tusen kronor, en kostnad, som de mindre städerna icke kunna eller vilja underkasta sig. Rättigheten att hafva lokal i tullfrilagret blir sålunda förenad med dryga omkostnader, hvilket bör kunna trösta herrar protektionister i afseende på den inrikes handeln, i afseende å hvilken fördelarna torde kunna uppvägas af omkostnaderna. Men den varaktiga fördelen skulle väl egentligen ligga i tillfället att drifva en exporthandel, som man nu icke kan drifva. Man kunde intaga artiklar, t. ex. från Frankrike och sedermera t. ex. från Göteborg föra dem öfver till Jutland, der man då kunde erhålla en icke obetydlig afsättning, liksom Danmark nu genom sitt frilager har tillfälle att exportera rätt mycket till Sverige.

Jag tror, att protektionisterna i allt fall icke behöfva frukta, att dessa frilager så snart komma till stånd, hvarför de må kunna lugna sig i afseende å fruktan, att handeln skulle vinna någon särskild förmån. Jag kan dock icke förstå, att från denna sida, som likväl har tänkande och statsekonomiskt kunnige personer, man icke kan begripa, att utan handelsutbyte blir den inhemska marknaden reducerad, att icke säga betydelselös. Hvar skulle vi stå, om vi icke hade handeln, och hvad gifver oss rättighet att med så fiendtliga ögon betrakta detta näringsfång? Skulle det vara Riksdagen värdigt att afslå en institution, som icke begär någon särskild statshjelp för sitt ävägbringande? Jag skulle finna det beklagligt, om ett så stort förarbete, verkställt med sådan omsigt af kunnige och för saken nitälskande män, skulle vara bortkastadt till följd af en nyck af herrar protektionister.

Herr Dahl: Jag anser mig böra upptaga till bemötande några af den föregående talarens yttranden, oaktadt jag ogera vill besvära Kammarerna i denna fråga, emedan jag håller före, att den, som genomläst Utskottets Betänkande, kan hafva sin mening temligen stadgad.

En sådan frilagerinstitution, som den här föreslagna, är hittills oförsökt. I Danmark finnes visserligen frilager, men det är der förenadt med kreditupplag, hvars inrättande hos oss Herr Statsministern likväl har afstyrkt. I Norge finnes det endast stadgad på

*Förslag till
förordning
angående
allmänt
frilager.*
(Forts.)

papperet, ty något frilager har der icke kommit till verkställighet. Jag nämnde nyss, att jag ansåg, att för våra förhållanden nederlagsinstitutionen tills vidare kunde uppfylla alla väsentliga fordringar på lättnad för vår transitohandel. Jag vet ganska väl, hvori skillnaden består mellan nederlag och frilager; men jag skall icke upptaga Kammarens tid med att visa det. Just genom den förmån af nederlagsrätt, som redan är medgifven, och hvilken nyss har, genom vårt bifall till det förut föredragna momentet i Utskottets Betänkande, blifvit i någon mån ökad, anser jag att för närvarande frilagerinstitutionen är obehöflig. För statsverket befarar jag tillika förlust, dels direkt genom minskning i tullinkomsterna, och dels indirekt genom allahanda underslef och genom smuggling, som särskildt skulle vara mycket svår att förebygga, om det blefve tillåtet — såsom här är föreslaget — att inrätta sådana frilager äfven utanför stapelstädernas områden, der kontrollen blefve mycket svårare än inom desamma.

De myndigheter, som yttrat sig, hafva i synnerhet framhållit fördelen för importörer af manufakturer och så kallade korta varor att få upplägga dem på frilager. Men då vi finna, att redan åren 1883 och 1884 infördes manufakturvaror af spånadsämnen för 54 millioner kronor årligen, så kan jag icke iuse, att några särskilda åtgärder för importhandelns uppmuntran skulle nu vara af nöden. Jag tror snarare, att man kan ansluta sig till det yttrande af Herr Statsministern med hänsyn till kreditupplaget, att åtgärder i sådan riktning icke stå tillsammans med den allmänna uppfattningen för närvarande.

Af rent lokala skäl, och emedan de platser, hvilka skola komma i åtnjutande af frilager, måste sjelfva skaffa utrymme derför samt tillika vidkännas kostnader för anskaffande af de nödiga magasinerna och för vaktmanskapets aflöning, är det alldeles klart, att, då dessa kostnader skola bestridas af kommunerna, det är endast högst få städer i vårt land, måhända två eller tre, som kunde draga fördel af denna institution. I dessa städer torde också endast några få handlande deraf kunna hemta förmån, och jag kan icke inse annat, än att sådant vore till förfång för importörerna i våra öfriga 44 sjö- och stapelstäder. Ty genom rättigheten att ompacka dessa korta varor, skulle frilagerinnehafvaren verkligen kunna bereda sig en ganska väsentlig tullnedsättning, i det han icke behöfde förtulla något emballage, utan kunde få en vara mycket billigare än importörerna i andra städer och derigenom bereda sig en fördel. En tullnedsättning af 30 till 40 procent, och ibland ännu något mera, skulle betyda ganska mycket, när fråga är om sådana varor som dessa, och den fördelen skulle endast komma några få importörer i de större städerna till del. För min del har jag alltid utgått från den grundsatsen, att likhet inför lagen bör vara rådande, det vill säga i detta fall lika tullbeskattning öfver allt tillämpas för samma slags varor. Dessutom vill jag fästa uppmärksamheten på, att man inom frilagrets område kan företaga hvilken behandling, man behagar, med de der upplagda varorna, enär de aldrig äro föremål för någon undersökning vid inläggandet eller uttagandet. Man kan t. ex. uppräta fullt ordnade verkstäder för att af införda väfnader förfärdiga kläder, eller af importerad råttobak fabricera cigarrer, och det betänkligaste

är, att man till och med på dessa frilager han intaga spritvaror med huru hög alkoholprocent som helst och sedermera der behandla dem samt införa dem till konsumtion i landet under hvilket namn som helst, oakadt det icke är tillåtet att hvarken på transitupplag eller på nederlag upplägga bränvin och sprit af säd eller potatis. Jag vill icke neka till, att för exporthandeln i ett par af rikets städer skulle i viss mån kunna beredas lättnad att reexportera hit intagna främmande varor, men dessa privata fördelar äro så föga betydande i jämförelse med de olägenheter, som beredas landet i öfrigt, att om herrarne taga del af Utskottets betänkande, jag tror mig hafva full anledning att upprepa min värdsamma anhållan om bifall till Utskottets afstyrkande hemställan.

*Förslag till
förordning
angående
allmänt
frilager.
(Forts.)*

Herr Wærn, Carl Fredrik: Den förre talaren hade två hufvudskäl, hvarföre vi skulle afslå det förevarande förslaget. Det första var det, att frilagerinstitutionen vore obehöflig. Tror någon, att dessa köpmän, handlande och industriidkare, som intresserat sig för institutionen och väckt frågan derom å bane, dessa embetsverk, som granskat och undersökt förslaget i alla dess detaljer samt sedermera tillstyrkt detsamma, att de skulle gjort sig så mycket besvär, och att handelsidkarne skulle vilja nedlägga så stora kostnader på ett frilager, om det vore obehöfligt. Exemplet är gifvet från Köpenhamn och det är tio, eller kanske tjugotal millioner, köpenhamnarne förtjenat på denna rörelse, som Sverige blott ser på, och hvilken vi lika väl kunde hafva som köpenhamnarne.

Den förre talarens andra invändning var den, att institutionen skulle framkalla svek. Nu hafva alla de embetsverk, som kunna få med saken att göra, blifvit hörda och granskat förslaget punkt för punkt, samt funnit, att intet svek kan ega rum. Ja, men svek kommer dock att ega rum! säger talaren. Hur vet han det? Kunna vi icke lita till dem, som hafva intresse af, att svek icke eger rum? Myndigheterna kunna i hvarje ögonblick säga till en handlande, som är misstänkt för svek, att han är utestängd från frilagret. Kunna vi icke till myndigheterna öfverlemna detta öfvervakande?

Skola vi vidare säga, att derföre, att den ena eller andra lilla staden icke kan åtaga sig de kostnader, som äro förenade med frilagers inrättande, så att hvarje möjlighet till obemärkt svek är förhindrad, derföre kunna vi icke tillåta de större städerna, som kunna det, att hafva frilager. Vi erkänna, att det vore en fördel, en nationel vinst för riket, men den lilla staden kan icke få frilager, och derföre skall något sådant icke ega rum i större städer. Är detta oss verkligen värdigt? Är det att befrämja de svenska näringarne? Jag tror det icke. Men, invänder man, svek är ju ändå möjligt med tulltjenstemännens begifvande. Jag tror, att, hvilka tankar man än må hysa om vår nuvarande tullstyrelses åsichter, angående hvilken tullpolitik är för landet den bästa, så måste man dock erkänna, att hon hos tullpersonalen inskäppt en anda af tjenstemannapligt, som gör att den nu allmänt utmärker sig för en omutlig redbarhet, och betvivlar man icke detta, så kan man också tryggt tillåta de städer som det kunna, att införa en institution, genom hvilken dervarande

Förslag till köpmän sättas i tillfälle att begagna samma friare affärssätt, som förordning är tillåtet för deras medtäflare i våra grannländer.

angående allmänt frilager.

Jag anhåller fortfarande om bifall till förslaget.

(Forts.)

Herr Björnstjerna: Jag anser visst icke detta förslag vara af någon särdeles stor vikt. Mycket möjligt är att det skulle komma att gå här, såsom det gått i Norge, der man allt sedan 1866 haft en sådan lag, men något frilager aldrig kommit till stånd, därför att det är förenadt med ganska stora kostnader för den stad, som vill förskaffa sig ett sådant. Det är nemligen icke meningen, att staten skulle bekosta de byggnader, som erfordras, utan staden skulle göra det. Det är således ganska möjligt, att icke någon frukt af denna institution skulle på länge komma oss till godo; men vi veta, att man från två städer, Malmö och Göteborg, petitionerat om berättigande att anlägga frilager. Hvarför skall man då förneka dem det? Det är intet ondt gjordt, om lagen antages och något frilager ej kommer till stånd. Men om städerna finna det fördelaktigt för sig att inrätta sådana, kan jag ej finna, hvarför man icke skulle unna dem det. Särskildt är Malmö den stad, som sannolikt skulle draga största fördelen deraf. När nu svenskar resa öfver till Köpenhamn och der gå in i en bod för att handla, t. ex. om ett fruntimmer vill köpa sig ett sidentyg, så tillgår det så, att detta icke tages ur boden, utan köpmannen hemtar det från sitt frilager och skickar det direkte till ångbåten, som går till Malmö, och således slipper köparen betala tull i Danmark. Danskar, som komma till Malmö, kunna deremot icke blifva frestade att der köpa sina varor, ty de veta, att de då få betala tull två gånger, först i Sverige och sedan i Danmark.

Jag förutser icke någon stor fördel af frilagerinstitutionens införande; men den kan dock medföra någon fördel, och jag vet icke, hvarför man skall förneka dem, som anse sig kunna hafva nytta deraf, att göra ett försök. Jag yrkar därför bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Beijer: Jag får endast tillkännagifva, att jag förenar mig med dem, som yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde Herr Grefven och Talmannen enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på godkännande af den föredragna paragrafen och sedan på afslag derå, samt förklarade sig anse den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Dahl* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som godkänner § 1 i Kongl. Maj:ts förslag till förordning angående allmänt frilager, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, afslås paragrafen.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—41;
Nej—40.

§ 2.

Herr Wærn, Carl Fredrik: I full konsekvens med hvad Kammaren beslutit vid 1 §, anhåller jag, att Kammaren måtte, med afslag å Utskottets förslag, bifalla denna § enligt Kongl. Maj:ts förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning godkändes förevarande §.

§ 3.

Herr Wærn, Carl Fredrik: Till följd af Kammarens beslut i afseende å 1 och 2 §§, anhåller jag, att Kammaren ville äfven här, med afslag å Utskottets förslag, bifalla hvad Kongl. Maj:t föreslagit.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, och nu ifrågavarande § godkändes.

§ 4.

Herr Wærn, Carl Fredrik: Äfven i afseende å denna §, anhåller jag, att Kammaren ville, med afslag å Utskottets förslag, bifalla Kongl. Maj:ts.

Efter härmed slutad öfverläggning, blef jemväl denna § godkänd.

§ 5.

Herr Wærn, Carl Fredrik: I likhet med hvad föregående §§ angår, anhåller jag om afslag å Utskottets förslag och bifall till Kongl. Maj:ts framställning.

Jag tillåter mig derjemte hemställa, huruvida icke de återstående §§ kunde få endast med sitt nummer angifvas i stället för att uppläsas.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, och den förevarande paragrafen godkändes, hvarefter Herr Wærns i öfrigt gjorda hemställan bifölls.

§§ 6—16, slutmeningen och rubriken.

Godkändes hvar för sig på särskilda, af Herr Wærn, Carl Fredrik, derom framställda yrkanden.

*Förslag till
förordning
angående
allmänt
frilager.
(Forts.)*

Utskottets i 2 punkten gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom Kammarens beslut i afseende på den föreslagna förordningen.

Föredrogs å nyo och bifölls Bevillnings-Utskottets den 6 och 7 innevarande Maj bordlagda betänkande N:o 17, angående beräkning af vissa bevillningar för år 1887.

Justerades ett protokollsutdrag för gårdagen och denna dag äfvensom sex protokollsutdrag för innevarande dag.

På framställning af Herr Grefven och Talmannen beslöts, att det ärende, som denna dag bordlagts första gången, skulle uppföras främst å föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 8,26 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Tisdagen den 11 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 4 i denna månad.

Anmälades och bordlades Stats-Utskottets memorial:

N:o 63, angående statsregleringen för år 1887; och

N:o 64, med förslag till två stadganden i det nya reglementet för Riksgäldskontoret; äfvensom

Sammansatta Stats-, Banko- och Lag-Utskottets utlåtanden:

N:o 1, med anledning af väckt motion, angående postsparbankens utvidgning till en ränte- och kapitalförsäkringsanstalt; samt

N:o 2, med anledning af väckt motion om anvisande af medel till grundfond åt en jordbruksförlagsbank samt med förslag till reglemente för en sådan bank.

Efter föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, N:o 236, hvarmed nämnda Kammare, som vid behandling af sitt Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 34, med anledning af Första Kammarens beslut, rörande väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om förständigande för kronofogdarne i riket, att till vederbörande kommunalnämnder med posten öfversända redovisning för indrifna kommunalutskylder, bifallit den af Utskottet gjorda hemställan, med allenast den ändring, att orden »dessa medel» utbyttis mot orden »de infutna medlen», i följd häraf till Första Kammaren öfverlemnad ärendet till förnyad ompröfning, beslöt Första Kammaren hänvisa denna fråga till sitt Tillfälliga Utskott N:o 2.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran, Lag-Utskottets den 8 innevarande Maj bordlagda utlåtande N:o 58.

På framställning af Herr Grefven och Talmannen beslöts, att de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, skulle uppföras främst å föredragningslistan till nästa sammanträde.

Upplästes och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

N:o 41, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel;

N:o 42, angående regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel; och

N:o 44, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel.

Justerades två protokollsutdrag för detta sammanträde, hvarefter Kammaren åtskildes kl. 2,37 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
